

ΕΘΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΑΨΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΑΨΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

1. Σύντομη παρουσίαση του στοιχείου Ψλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

α. Με ποιο όνομα αναγνωρίζεται το στοιχείο από τους φορείς του:

Ολυμπίτικο γλέντι

β. Άλλη/-ες ονομασία/ες:

Γλέντι, Γλέντι Ολύμπου Καρπάθου

Ορολογία επιστημονικής βιβλιογραφίας: Γλέντι, Γλέντι Ολύμπου Καρπάθου, αυτοσχέδιο διαλογικό γλέντι, ghlendi

γ. Σύντομη Περιγραφή:

Κομβικό πολιτισμικό στοιχείο των χωριών Ολύμπου–Διαφανίου στη Βόρεια Κάρπαθο και των αποδήμων τους. Τελετουργική επιτέλεση του κοινοτικού γλεντιού με αφηγηματικά (της τάβλας, συρματικά) και αυτοσχέδια διαλογικά τραγούδια (μαντινάδες), χορό με τραγούδι ή μόνο με συνοδεία οργάνων (λυροτσάμπουνα). Κορυφαία, διαχρονική έκφραση της κοινοτικής ζωής των απανταχού Ολυμπιτών.

δ. Πεδίο ΑΠΚ:

√ προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις

√ επιτελεστικές τέχνες

√ κοινωνικές πρακτικές-τελετουργίες-εορταστικές εκδηλώσεις

√ άλλο: γυναικεία παραδοσιακή ενδυμασία

ε. Περιοχή όπου απαντάται το στοιχείο:

Βόρεια Κάρπαθος: στα χωριά Όλυμπος και Διαφάνι και τον οικισμό Αυλώνα, καθώς επίσης σε αγροτικές τοποθεσίες με ιδιαίτερη ιστορική σημασία για την επιτέλεση του

γλεντιού, στο πλαίσιο κυρίως εκκλησιαστικών εορτασμών: Βρουκούντα, Άγιος Μηνάς, Προφήτης Ηλίας, Πέι, Πηλάι, Βανάντα, Τρίστομο, Νήσος Σαρία (Άργος, Παλάτια, Άγιος Παντελεήμονας). Άλλες περιοχές επιτέλεσης του γλεντιού εντοπίζονται στις ποικίλες αναφορές της Ολυμπίτικης διασποράς: α) σε άλλα χωριά της Καρπάθου και την πρωτεύουσα του νησιού, β) στη Ρόδο, γ) στον Πειραιά και την Αθήνα, δ) στο εξωτερικό (Βαλτιμόρη και Νέα Υόρκη των ΗΠΑ και Αυστραλία) και ε) σε οποιονδήποτε τόπο συναντώνται και γλεντούν Ολυμπίτες.

στ. Λέξεις-κλειδιά:

Γλέντι, ολυμπίτικο γλέντι, Όλυμπος Καρπάθου, κοινοτική διασκέδαση, αυτοσχέδιος μουσικο-ποιητικός διάλογος, αυτοσχέδιες μαντινάδες, τραγούδια της τάβλας, συρματικά τραγούδια, λυροτσάμπουνα, κάτω χορός, γονατιστός χορός, πάνω χορός, ζερβός χορός, αρκηστής, κεφαλλονίτικα, κάβος, μερέα, επώνυμοι σκοποί, λύρα, λαούτο, τσαμπούνα, «παρουσία», κέφι, μερακλήδες, πρωτομερακλήδες, γλεντιστάδες, μεράκι, ξενιτιά, προφορικότητα, αφηγηματικότητα, ετερότητα (η ιδέα της ξενιτιάς).

2. Ταυτότητα του φορέα του στοιχείου ΑΠΚ

α. Ποιος/-οι είναι φορέας/-είς του στοιχείου;

Φορείς του στοιχείου είναι οι Ολυμπίτες στην Κάρπαθο και τη διασπορά στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ιδιαίτερα όπως εκφράζονται μέσα από τις κοινότητες και τις συλλογικότητές τους:

Η Τοπική Κοινότητα Ολύμπου Δήμου Καρπάθου, η Αδελφότητα των Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η ΔΗΜΗΤΡΑ» (με έδρα τον Πειραιά), η Αδελφότητα Ολυμπιτών Ρόδου «Η ΒΡΥΚΟΥΣ», ο Πολιτισμικός Οργανισμός Ολύμπου Καρπάθου (Π.ΟΡ.Ο.Κ.), η Αδελφότητα Ολυμπιτών Καρπάθου Νέας Υόρκης «Η ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ ΔΙΑΦΑΝΙΟΥ», ο Σύλλογος Ολύμπου-Διαφανίου Καρπάθου Βαλτιμόρης Η.Π.Α. «Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ», ο Πολιτιστικός Αναπτυξιακός Σύλλογος Ολύμπου Καρπάθου «Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΟΥ», ο Πολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος Διαφανίου Καρπάθου «Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ» και ο Σύλλογος Νέων Ολύμπου-Διαφανίου.

β. Έδρα/τόπος

Όλοι οι προαναφερθέντες συλλογικοί φορείς καλλιεργούν και μεταδίδουν το στοιχείο στον χώρο δράσης τους. Κύριοι τόποι επιτέλεσης του στοιχείου είναι τα χωριά Όλυμπος και Διαφάνι στη Βόρεια Κάρπαθο, όπως επίσης τα αστικά κέντρα της Ολυμπίτικης διασποράς, στη Ρόδο, τον Πειραιά, τη Βαλτιμόρη και τη Νέα Υόρκη. Για τα στοιχεία επικοινωνίας, βλ. Παράρτημα Ι.

Η συλλογικότητα που αναφέρεται στη συνέχεια είναι ο εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος, βάσει αποφάσεων συνελεύσεων των ολυμπίτικων συλλόγων της ημεδαπής και αλλοδαπής που συνδέονται αμέσως ή εμμέσως με το στοιχείο.

Αδελφότητα των απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η ΔΗΜΗΤΡΑ»

Διεύθυνση: Σπ. Τρικούπη 69Α, Πειραιάς - ΤΚ 18538

Τηλ.: 210 4180050

e-mail: somateio.dimitra@gmail.com

url/siteweb: www.e-dimitra.gr

γ. Περαιτέρω πληροφορίες για το στοιχείο:

Όνομα: Παύλος Κάβουρας

Ιδιότητα: Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

e-mail: pkavouras@music.uoa.gr

Όνομα: Παύλος Καρανικόλας

Ιδιότητα: Αναπληρωτής Καθηγητής, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

e-mail: pkaranik@aua.gr

3. Αναλυτική περιγραφή του στοιχείου ΑΠΚ, όπως απαντάται σήμερα

Το Ολυμπίτικο γλέντι εκφράζει τον τρόπο ζωής, το κοινώς παραδεκτό ήθος και επιτρέπει την εξωτερίκευση των αισθημάτων της χαράς και της λύπης των κατοίκων της Ολύμπου Καρπάθου, με αυτοσχέδιο ποιητικό λόγο που εκφέρεται σε διαλογική μορφή και υποστηρίζεται από μια ζωντανή μουσική συνοδεία των τοπικών οργάνων - της τσαμπούνας, της λύρας και του λαούτου. Η γεωγραφική απομόνωση της Ολύμπου υπήρξε ο κυριότερος λόγος της ιστορικής διαμόρφωσης του ολυμπίτικου γλεντιού σε ένα μοναδικό εθνικό στοιχείο άυλης κληρονομιάς, του οποίου η κομβική κοινοτική σημασία μετεξελίχθηκε και εδραιώθηκε διεθνώς ως μια ιδιαίτερη εθνοτοπική έκφραση με ευρύτερη, δηλαδή οικουμενική, αξία για ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Το ολυμπίτικο γλέντι είναι ένα επιτελεστικό σύμπαν στο πλαίσιο του οποίου, εκτός από την αυτοσχέδια ποίηση και τη ζωντανή μουσική έκφραση, ο χορός συμπληρώνει και αναδεικνύει ακόμη περισσότερο την τελετουργική φύση ενός συλλογικού φαινομένου που αφορά στη δημόσια παρουσίαση της ταυτότητας των μετεχόντων και τη διαπραγμάτευση των ορίων της αντίληψης και της εν γένει συμπεριφοράς των γλεντιστάδων.

Το ολυμπίτικο γλέντι είναι συνυφασμένο με όλα τα μεγάλα γεγονότα της ανθρώπινης κατάστασης, τα οποία συνδέονται με τον κύκλο του αγροτικού χρόνου και τον κύκλο της ζωής. Γεγονότα που τελούν σε άμεση συνάφεια με τους θρησκευτικούς εορτασμούς της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας. Συχνές *κοινοτικές* συναθροίσεις γίνονταν και γίνονται με την ευκαιρία των μεγάλων εορτών, για τις ονομαστικές εορτές (τις *Εύκησες*), τα πανηγύρια, κατά την αναχώρηση ή έλευση των ξενιτεμένων, στα *Εφτά*¹ του νεογέννητου, τη βάπτιση, τον αρραβώνα, τον γάμο, τις *πατινάδες* και σε όποια άλλη έκτακτη περίπτωση η *παρέα των γλεντιστάδων* ή γλεντική παρέα αισθάνεται την ανάγκη να επικοινωνήσει και να αναδείξει ποιητικά και μουσικά, με τον συλλογικό χορό και το αυτοσχέδιο διαλογικό τραγούδι ζητήματα που απασχολούν την κοινότητα στο σύνολό της.

Η δυναμική της επιτέλεσης του Ολυμπίτικου γλεντιού –η κοινοτική λογική που το καθιστά μοναδικό ιστορικό και πολιτισμικό φαινόμενο τοπικά, περιφερειακά, εθνικά και διεθνώς– είναι συνυφασμένη με την έννοια *παρουσία* ή *παρ(ρ)ησία*. *Παρ(ρ)ησία* στην Όλυμπο σημαίνει τη δημόσια συνεύρεση ενός προσώπου με άλλα μέλη της κοινότητάς του και υπογραμμίζει την ηθική και κοινωνική ακεραιότητα των προσώπων που συνδιαλέγονται δια ζώσης, με τρόπον ώστε να αντικρίζει ο ένας τον άλλο στην παρέα «κατάματα», να εκφράζεται με ελευθερία λόγου, με θάρρος, με σοβαρότητα και με μέτρο, χωρίς υπέρμετρο εγωισμό και αλαζονεία, επιτελώντας μια «σωστή» για τα κοινοτικά δεδομένα προσωπική παρουσία στον κοινό δημόσιο χώρο. Στην Όλυμπο για να έχει κάποιος *πα(ρ)ρησία* πρέπει να είναι οικογενειακά και ατομικά ακηλίδωτος. *Πα(ρ)ρησία* αποκαλούν επίσης τα πανηγύρια, τις διασκεδάσεις, κάθε κοινωνική και θρησκευτική συνάθροιση καθώς και τα γεμάτα κόσμο καφενεία και το εκκλησίασμα. «*Τ' αντρώτ σου το παράνομο, βαρύ σαν αλυσί(δ)α // τον ή(δ)εσε κ' (δ)εν εμπορεί να βγκει στη πα(ρ)ρησία²*».

Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο το γλέντι όσο και η διασκέδαση στην Όλυμπο δεν πρέπει να ταυτίζονται με το ανεξέλεγκτο ξεφάντωμα και την εκτόνωση ή με εκδηλώσεις που έχουν επιφανειακά παραδοσιακά χαρακτηριστικά με έντονες τάσεις νεωτερικού ή μετανεωτερικού γλεντισμού. Το ολυμπίτικο γλέντι και η διασκέδαση μπορούν να χαρακτηριστούν ως ψυχαγωγία. Η ολυμπίτικη ψυχαγωγία στηρίζεται στη μέθεξη των συμμετεχόντων μέσα από την τελετουργική έκφραση της χαρμολύπης

---

¹ Τα *Εφτά*: γιορτή στις επτά ημέρες από τη γέννηση του παιδιού: «Εγλεντήσαμε στα Εφτά του παιΐου» (Μηνάς, 2006).

² Παλιά μαντινάδα, ως υποτίμηση σε γυναίκα που ο σύζυγός της έκανε νόθο στην Όλυμπο τη δεκαετία του 1940. Τη μαντινάδα διέσωσε και εμπιστεύτηκε στον Γεώργιο Ζωγραφίδη η Βουκαϊνία συζ. Κωστή Γεωρ. Πρωτόπαπα, το γένος Μιχ. Παπαμανώλη στο Διαφάνι τον Αύγουστο του 2002.

των γλεντιστάδων, η οποία παράγεται και γίνεται αντιληπτή σαν μια πνευματική συνάντηση των προσώπων της ίδιας πολιτισμικής κοινότητας.³

Η ταυτότητα και η δομή του Ολυμπίτικου γλεντιού

Το Ολυμπίτικο γλέντι αποτελεί ένα ενιαίο σύνολο, που περιλαμβάνει διάφορα είδη *Τραγουδιών*, αυτοσχέδιες μαντινάδες και στις περισσότερες περιπτώσεις και χορό. Επίσης, ανάλογα με την περίπτωση, περιλαμβάνει και εκκλησιαστικά τροπάρια (π.χ. σε εορτές αγίων και πανηγύρια, σε γάμους και βαπτίσεις).

Τα *Τραγούδια* είναι πολύστιχα λαϊκά ποιήματα που έχουν δεδομένο κείμενο, το οποίο έχει διασωθεί από την προφορική παράδοση. Όπως σημειώνει ο Νίκος Μακρής (1998, σελ. 289), «πρόκειται για μια εντυπωσιακή σε όγκο και εκπληκτική σε ποιότητα ποιητική παραγωγή και παράδοση 280 περίπου αυτοτελών τραγουδιών, που μαζί με τις παραλλαγές τους ξεπερνούν τους 8.700 στίχους». Η απαρίθμηση αυτή αποκτά την πλήρη της διάσταση αν αναλογιστούμε ότι: α) η Όλυμπος ποτέ δεν ξεπέρασε τους 2.000 κατοίκους, β) τα τραγούδια διασώθηκαν μέσα από την προφορική παράδοση και γ) στους αριθμούς αυτούς δεν συμπεριλαμβάνονται οι μαντινάδες, τα τσακίσματα, τα νανουρίσματα, τα μοιρολόγια, τα θρησκευτικά τραγούδια και τα κάλαντα, τα «Σαριάτικα», τα σατιρικά τροπάρια, οι έμμετρες παροιμίες, τα αινίγματα, οι γλωσσοδέτες, οι εξορκισμοί και άλλα δευτερεύοντα είδη.

Τα *Τραγούδια* αποτελούν μια τεράστια «ποιητική δεξαμενή» από την οποία αντλεί το ολυμπίτικο γλέντι. Σύμφωνα με τον ερευνητή Μανόλη Μακρή (Μακρής Μαν. 2007β, σελ. 62-67, βλ. πιο αναλυτικά Παράρτημα II) κατατάσσονται σε οκτώ διαφορετικές κατηγορίες:

1. *Τα επιτραπέζια τραγούδια-τραγούδια της τάβλας*
2. *Τα Συρματικά*
3. *Τα τραγούδια του ζερβού χορού*
4. *Τα τραγούδια του γονατιστού χορού*
5. *Τα Γαμήλια του «λαλημάτου»*
6. *Τα διάφορα Ιδιόμελα*
7. *Τα Τσακίσματα*
8. *Χορευτικά*

Οι «Μαντινάδες» από την άλλη πλευρά, καταλαμβάνουν χρονικά το μεγαλύτερο μέρος του γλεντιού και αντιπροσωπεύουν ένα ποιητικό είδος που εξακολουθεί να βρίσκεται σε πλήρη ακμή. Πρόκειται για αυτοσχέδια δίστιχα με

---

³«Το θέμα το λυπητερό και φεύγει και γυρίζει / αυτή 'ν' παιδιά η Όλυμπος που όμορφα γλεντίζει». Γιάννης Ν. Παυλίδης, σε γλέντι που έγινε στο πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου του Ολυμπίτη στ' Ασγούρου της Ρόδου το 1997. Ολόκληρο το γλέντι είναι καταγεγραμμένο στο: Ζωγραφίδης Γιώργος, *Υπό Έκδοση Ι*.

αυτοτελές περιεχόμενο και ομοιοκαταληξία, στιχουργημένα σε ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο στίχο, προσωπικά δημιουργήματα της στιγμής, προορισμένα για μια και μόνο συγκεκριμένη χρήση. Στο πλαίσιο του γλεντιού, οι μαντινάδες αποτελούν συστατικό στοιχείο ενός δυναμικού μουσικο-ποιητικού διαλόγου, ο οποίος εξελίσσεται γύρω από το εκάστοτε «θέμα». ⁴ Ο διάλογος αυτός διεξάγεται σε μια συνεχή, αδιάλειπτη ροή μουσικής και λόγου, επάνω σε ρυθμικά/μελωδικά σχήματα που ονομάζονται *σκοποί*, αρκετές δεκάδες από τους οποίους έχουν διασωθεί και χρησιμοποιούνται στα σύγχρονα γλέντια.

Κοινά χαρακτηριστικά του ολυμπίτικου γλεντιού είναι:

- Η *παρέα*, που γνωρίζει το άγραφο και αυστηρό τυπικό του γλεντιού.
- Οι οργανοπαίκτες, που βρίσκονται πάντα στο κέντρο ως ισότιμα μέλη της παρέας και πρόθυμα να εκτελούν τις καθιερωμένες από το τυπικό επιθυμίες της.
- Οι σοβαροί γλεντιστές και υποδειγματικοί μερακλήδες.
- Ο σεβασμός στους ιερείς, τους άρχοντες, τους γέρους και τις γυναίκες.
- Η άτυπα ιεραρχημένη θεματολογία και τα επίσης ιεραρχημένα τραγούδια που λέγονται στην αρχή και ενδιάμεσα του γλεντιού.
- Η αναφορά σε παρόντες, απόντες και πεθαμένους.

Το ολυμπίτικο γλέντι, μέχρι και σήμερα, ακολουθεί μια συγκεκριμένη τάξη, βάσει ορισμένων κοινών αλλά άγραφων κανόνων επιτέλεσης:

---

⁴Η λέξη *μαντινάδα* θεωρείται εξελληνισμένος τύπος του ενετικού *mantinada* που είναι ταυτόσημο με το ιταλικό *mattinata*. Όμως αυτό το είδος υπήρχε και προ της Ενετοκρατίας, όπως αποδεικνύεται σε βυζαντινό χειρόγραφο όπου περιέχονται τα *καταλόγια* (βυζαντινά λαϊκά νυκτερινά τραγούδια), τα οποία και είναι μαντινάδες όπως για παράδειγμα τα δύο ακόλουθα:

Εψές επερνοδιάβαινα, κόρη, εκ της γειτονιάς σου

κι η γειτονιά σου μ' ήννοιωσεν και συ κόρη εκοιμάσου. (!)

Όλοι δοξεύουν μ' άρματα, όλοι με τα δοξάτια (αντί δοξάρια)

κι εσύ εκ το παραθύρι σου δοξεύεις με τα μάτια. (!)

Αλλά και στην ελληνική αρχαιότητα παρατηρούνται τέτοια άσματα, του αρχαίου *κόμου* των υπερέθυμων που κατά ομάδες μετά από γλέντι (ευωχία) περιερχόμενοι τους δρόμους τραγουδούσαν *εκομαόδουν* τα αισθήματά τους κάτω από τα παράθυρα των εκλεκτών τους. Χαρακτηριστικό το δίστιχο του αλεξανδρινού ποιητή Καλλίμαχου που αποκαλεί την καλή του Κωνόπιον:

Ούτως υπνώσαις, Κωνόπιον ως εμέ ποιείς

κοιμάσθαι ψυχροίς τοίσδε παρά προθύροις

(=Έτσι να 'δινε ο Θεός να κοιμάσαι κι εσύ Κωνόπιον

όπως κι εμένα με κάνεις να ξαγρυπνώ μπρος στα κρύα σου παράθυρα)

Συνεπώς ως είδος λαϊκού τραγουδιού φέρεται να είναι αρχαίο ελληνικό.

Ως προς τη διάταξη στον χώρο, στο κέντρο βρίσκονται πάντοτε οι οργανοπαίκτες. Περιμετρικά από αυτούς κάθονται γύρω από τις *τάβλες* (μακρόστενα τραπέζια) οι γλεντιστές και οι λοιποί συμποσιαστές με τάξη. Τιμητικές θέσεις προβλέπονται συνήθως για τους άρχοντες του τόπου, τον ιερέα, τον δάσκαλο κ.λπ. Περιμετρικά από τους γλεντιστές, στέκουν οι γυναίκες και όλοι οι λοιποί μετέχοντες στο γλέντι.

Κυρίαρχο ρόλο στα γλέντια και τις διασκεδάσεις της Ολύμπου διαδραματίζει η *παρία* (παρέα). Οι οργανοπαίκτες-μουσικοί γνωρίζουν καλά τη διαδικασία και τους κανόνες του γλεντιού και υποστηρίζουν μουσικά την επιθυμία της παρέας και χωριστά καθενός ποιητή-τραγουδιστή.⁵ Η παρέα αποτελείται από ένα μικρό τμήμα της ανδρικής συνεκτικής κοινωνίας των Ολυμπιτών, που διέπεται από τις ίδιες αρχές, αξίες, βιώματα, παραδόσεις κ.λπ., η οποία γνωρίζει καλά το σχετικό εθιμικό, άγραφο πρωτόκολλο που οφείλει να τηρεί όσο στο γλέντι όσο και τον χορό. Οι γλεντιστές και οι μερακλήδες⁶ κατά την εξέλιξη του γλεντιού κάθονται αυτοσυγκεντρωμένοι και σκέπτονται πώς θα φτιάξουν μια «σωστή» μαντινάδα για να τη τραγουδήσουν, μετέχοντας έτσι ενεργά στον εν εξελίξει μουσικο-ποιητικό διάλογο.⁷

Κάθε πρόσωπο που μετέχει ενεργά στο γλέντι γνωρίζει τον ρόλο του και τον ρόλο των άλλων σε αυτό και φροντίζει να κινείται με σοβαρότητα και ταπεινότητα, αποδίδοντας τον σεβασμό σε πρόσωπα και πράγματα, όπως αρμόζει στο καθετί στην ολυμπίτικη κοινότητα.⁸

---

5 Να τονίσουμε ότι ο Ολυμπίτης και εννοούμε, και τον άνδρα και την γυναίκα, δεν πηγαίνει ποτέ σε διασκέδαση για να απολαύσει μια συναυλία ή ένα «ρεσιτάλ», να ακούσει έναν οργανοπαίκτη ή τραγουδιστή που επιτελεί τη μουσική του επάνω σε μια θεατρική σκηνή, σε μια εξέδρα. Το ολυμπίτικο γλέντι είναι ένα κοινοτικό δρώμενο με τελετουργική παρουσία και ενεργό προσφορά από τον καθένα που μετέχει σε αυτό.

6 «Όλοι γλεντού(ν) κουτσά-στραβά σα μπαίνου(ν) στη παρέα / μ' ο μερακλής ζεύρει πολλά κι όλα 'ν' σεμνά κι ωραία». Μηνάς Ιωάν. Μιχαηλίδης, σε γλέντι που έγινε στην Αυλώνα (Ολυμπος) στις 30/8/1987 απευθυνόμενος στο μερακλή, οργανοπαίκτη και δάσκαλο, Κομνηνό Νικ. Παυλίδη. Ο μερακλής είναι καλός γλεντιστής, τραγουδιστής και χορευτής. Γενικότερα εκείνος που του αρέσει το ωραίο. «Ο Μανολής είναι μερακλής! Η Μαρινία είναι μερακλήτσα(γ)υναίκα.» Από το τουρκ. Merakli, το μερακλήτσα από το μερακλήδισσα (Μηνάς 2006, σελ. 518).

Για τη σοβαρότητά της, την ποιητική και τη ρητορική της διάρθρωση, η γλεντική επιτέλεση παρομοιάζεται με μια επίσημη εξέταση ενός μαθήματος στο σχολείο: «τις ώρες που γίνεται ένα γλέντι όσοι γλεντούν είναι σοβαροί και αυτοσυγκεντρωμένοι, όπως οι μαθητές που γράφουν κάποιο διαγώνισμα. Όλοι γνωρίζουν σε ποιο μάθημα θα διαγωνιστούν, αλλά δεν γνωρίζουν τις πολλές και ποικίλες ερωτήσεις τις οποίες θα πρέπει να απαντήσουν». Προφορική μαρτυρία του Βασίλη Νικ. Νικολάου (λυριστής και μερακλής), στην Όλυμπο τον Αύγουστο του 2009, στον Γ. Ζωγραφίδα.

7 Μαντινάδες μπορεί να γράψει κανείς σε επιστολή του προς ένα αγαπημένο του πρόσωπο, σε μια εφημερίδα για να ευχηθεί ή για να επαινέσει κάποιον συγχωριανό του.

8 Ας αναφέρουμε λίγα παραδείγματα: α) Αν ξεκινήσει να πει μαντινάδα παράλληλα με ένα μεγαλύτερο, ή καλύτερο από αυτόν μερακλή ή έναν αξιωματούχο του τόπου ή με έναν άνδρα που γι' αυτόν γίνεται το γλέντι, πρέπει ευγενικά να παραχωρήσει την προτεραιότητα, β) δεν μπορεί να αλλάζει το θέμα που βρίσκεται σε εξέλιξη, γ) δεν μπορεί να μιλά με τον διπλανό του, δ) δεν μπορεί να χρησιμοποιεί χαρούμενους σκοπούς-μελωδίες, εκτελώντας μαντινάδα με λυπητερό περιεχόμενο και το αντίθετο, ε) δεν μπορεί να λέει μαντινάδες γραμμένες εκ των προτέρων και στ) δεν μπορεί να επαναλάβει

Επίσης, πολύπλευρη και πολύτιμη είναι η συνεισφορά των γυναικών στο ολυμπίτικο γλέντι (βλ. αναλυτικότερα το Παράρτημα ΙΙΙ). Οι γυναίκες, εκτός από ορισμένες μόνο περιπτώσεις (γαμήλιο γλέντι συγγενικού προσώπου, βάπτιση και «εφτά» του μωρού, κ.λπ.), δεν μετέχουν ενεργά στον αυτοσχέδιο τραγουδιστό διάλογο. Ο ρόλος τους υπήρξε και εξακολουθεί να είναι σημαντικός όσον αφορά στην απομνημόνευση και την αναπαραγωγή των μαντινάδων. Οι γυναίκες είχαν τη δύναμη και το έκαναν να δίνουν νέο νόημα και νέες ερμηνείες στους διαλόγους των ανδρών. Εννοείται ότι ο ρόλος τους ήταν κομβικός στη γλεντική φάση του χορού. Του Κάτω χορού, όπου αυτές και οι οικογένειές τους γίνονται σημείο εστίασης των μαντινάδων, και του Πάνω χορού, όπου με πλήρως ενεργητικό τρόπο αποδείκνυαν τη σημασία του να είσαι «γυναίκα» στην ολυμπίτικη κοινωνία (σοβαρότητα, γνώση κοινωνικής παρουσίας). Τέλος, ιδιαίτερα σημαντικός στα γλέντια είναι ο ρόλος των μεγαλύτερων στην ηλικία γυναικών (των συνοδών των νεαρών χορευτριών), οι οποίες παρακολουθούν και ελέγχουν τα τεκταινόμενα στο γλέντι. Τα φαγητά και οι ενδυμασίες, τα κοσμήματα και όλα τα άλλα υλικά εξαρτήματα του γλεντιού αναδεικνύουν τις γυναίκες και γι' αυτό εκείνες συναγωνίζονται μεταξύ τους για να αυξήσουν το συμβολικό κεφάλαιο των οικογενειών τους.

Τα μουσικά όργανα της Ολύμπου ήταν και είναι η μικρή σε μέγεθος αχλαδόσχημη λύρα και η τσαμπούνα. Πρωτεύοντα ρόλο στα γλέντια έπαιζε η τσαμπούνα, λόγω και της έντασης του ήχου της και συμπληρωματικό ρόλο είχε η λύρα, που ακολουθούσε το μουσικό δρόμο της τσαμπούνας. Αμφότερα τα μουσικά όργανα κατασκευάζονταν και εξακολουθούν να κατασκευάζονται στο χωριό από τους ίδιους τους οργανοπαίκτες αλλά και από παραδοσιακούς μαραγκούς. Στις αρχές του 20ού αιώνα προστέθηκε στα όργανα αυτά και το λα(γ)ούτο, που ήλθε από την Κρήτη. Την τσαμπούνα την έπαιζαν μέχρι και το 1950 περίπου κατά κύριο λόγο οι βοσκοί, ενώ τη λύρα οι τεχνίτες. Σπάνια συναντάμε μέχρι το 1950 οργανοπαίκτες από την τάξη των κανακάρηδων (γαιοκτημόνων), η οποία ήταν και η άρχουσα τάξη στην Ολυμπο.

«Τσαμπούνα παίνιζουν οι (β)οσκοί και οι μαστόροι λύρα

*κι ο κανακάρης σκεύγεται του τόπου του τημ μοίρα».*⁹

Το ολυμπίτικο γλέντι βασίζεται στην ύπαρξη μιας συμπαγούς *κοινότητας* πολιτισμού. Η διατήρησή του οφείλεται σε μια ομόθυμη επιλογή των απανταχού Ολυμπιτών να επιτελούν την ταυτότητά τους όπου και αν βρίσκονται.

Δεν υπήρξε και δεν υπάρχει σήμερα ολυμπίτικο γλέντι στο οποίο να μην παρίσταται η *κοινότητα*, συμβολικά και πραγματικά. Είναι κοινή πεποίθηση ότι η Ολυμπος βρίσκεται στο γλέντι και τις διασκεδάσεις, «*συκλα(δ)οκορμόριντζη*». Δηλαδή, σαν ένα δέντρο με τα ποικίλα κλαδιά του, τα τρυφερά και τα μεστωμένα, το

μαντινάδα που είπε κάποτε ή να επαναλάβει μαντινάδα κάποιου παλιού μερακλή, όσο παλιά κι αν είναι αυτή.

⁹Ειπώθηκε από τον γερο-Διακοκωνσταντή στην Ολυμπο πριν από το 1900. Προφορική μαρτυρία στην Ολυμπο το καλοκαίρι του 1992, από τη Θετεκούλα συζ. Μιχαήλ Νταργάκη, το γένος Γεωρ. Μωραΐτη (1912-2012), στον Γ. Ζωγραφίδη.

γέρικο κορμό του και τις ρίζες του. Μεταφορικά, με τους νεαρούς, τους ώριμους άνδρες και τους νεκρούς.

Το ολυμπίτικο γλέντι χαρακτηρίζεται όχι μόνο για την πολύ πλούσια δομή και το περιεχόμενό του (λ.χ. σε ποικιλία και πλήθος *τραγουδιών*), αλλά και για την αρμονία, την τάξη και το αυστηρά τηρούμενο άγραφο τυπικό του, αποτελώντας μια πλήρη και σύνθετη έκφραση παραδοσιακού γλεντιού. Όπως έχει αποδείξει η σύγχρονη ανθρωπολογική έρευνα, το ολυμπίτικο γλέντι δεν είναι ένα τοπικό ιδίωμα γλεντιού που παραπέμπει αποκλειστικά στη γλεντική παράδοση της Ολύμπου (βλ. σχετικά για το ολυμπίτικο γλέντι, την ιστορική ιδιαιτερότητα και την πολιτισμική οικουμενικότητά του, το σύνολο του επιστημονικού έργου στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα από το 1991 έως σήμερα, του πολιτισμικού ανθρωπολόγου και εθνομουσικολόγου, καθηγητή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Παύλου Κάβουρα) [βλ. και το σχετικό κείμενο του Π. Κάβουρα στο Παράρτημα IV].

4. Χώρος/εγκαταστάσεις και εξοπλισμός που συνδέονται με την επιτέλεση/ άσκηση του στοιχείου ΑΠΚ

Τα γλέντια στην Όλυμπο και τις παροικίες της (Αθήνα, Πειραιά και Ρόδο στην Ελλάδα, και Βαλτιμόρη και Νέα Υόρκη στις ΗΠΑ), γίνονται σε χώρους ανάλογους με την «αιτία» που τα προκαλεί. Πιο συγκεκριμένα:

1. **Σε καφενεία.** Πολλές φορές μια ανδρική παρέα πίνοντας ποτά στο καφενείο, συνήθως αλληλοκερασμένα, αρχίζει να γλεντά με τη συνοδεία μουσικών οργάνων.
2. **Σε σπίτια.** Όταν κάποιο ανδρικό μέλος οικογένειας έχει την *εύκησή του*, δηλαδή την ονομαστική του εορτή, οι παρέες του χωριού επισκέπτονται τα σπίτια των εορταζόντων, χωρίς δώρα, και γλεντούν μέχρι μια άλλη παρέα να επισκεφτεί τον εορτάζοντα.
3. **Στους δρόμους του χωριού.** Εκεί γίνονται κυρίως τις πρώτες πρωινές ώρες, οι πατινάδες (καντάδες). Και στις πατινάδες υπάρχουν τραγούδια και μαντινάδες ανάλογες με εκείνες που τραγουδιούνται στο σπίτι από το οποίο διέρχεται η παρέα. Η παρέα των γλεντιστάδων στέκεται και τραγουδά μπροστά στο σπίτι της αγαπημένης (αρμαστής) ενός νεαρού τραγουδιστή. Άλλοτε πάλι στέκονται και τραγουδούν μπροστά από το σπίτι κάποιου ξενιτεμένου ή πεθαμένου.
4. **Σε χοροστάσια.** Στα χρόνια μέχρι και τη δεκαετία του 1960 χοροστάσια αποκαλούσαν τα μεγάλα σπίτια που προσφέρονταν από τους ιδιοκτήτες τους, για γλέντι και διασκέδαση πάντοτε ανιδιοτελώς και κυρίως σε πάνδημες γιορτές όπως η Καθαρή Δευτέρα, η Λαμπρή Τρίτη και η 25^η Μαρτίου. Μετά το 1960 δημιουργήθηκαν εκκλησιαστικά και κοινοτικά «μέγαρα», δηλαδή ευρύχωρες αίθουσες, που αντικατέστησαν τα παραπάνω ιδιωτικά χοροστάσια, τόσο στην Όλυμπο και το Διαφάνι, όσο και τις παροικίες των Ολυμπιτών.
5. **Στις αυλές των εκκλησιών και των εξωκκλησιών.** Μετά την Θεία Λειτουργία εορτάζοντας Αγίου γίνεται συμπόσιο και ακολουθεί πάντοτε γλέντι στην αυλή του.

Το γλέντι και ο χορός συνεχίζονται το βράδυ στην «Κούφη», δηλαδή στην αίθουσα του εξωκλησιού.

6. **Στις μικρές πλατείες των χωριών.** Τέτοιες είναι το Πλατύ και το Σελλάι στην Ολυμπο.

7. **Στο υπαίθριο χοροστάσι του οικισμού της Αυλώνας.** Κυρίως στις 30 και 31 Αυγούστου, την επόμενη και τη μεθεπόμενη ημέρα του πανηγυριού του Αγίου Ιωάννη της Βρουκούντας.

8. **Στην παραλία του Διαφανίου.** Κυρίως από νεαρούς γλεντιστάδες.

9. **Μέσα στα καΐκια.** Κατά την επιστροφή από πανηγύρια παραθαλάσσιων περιοχών και κυρίως τα πανηγύρια της νήσου Σαρίας (Άγιος Παντελεήμονας, Προφήτης Ζαχαρίας), Πανορμίτης στο Τρίστομο και Άγιος Ιωάννης στη Βρουκούντα). Στα καΐκια οι γλεντιστές συνεχίζουν το γλέντι και αν το πλεούμενο είναι μεγάλο γίνεται πάντοτε χορός.

10. **Στο ιδιόκτητο Πολιτιστικό Κέντρο της Αδελφότητας των Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η ΔΗΜΗΤΡΑ»,** επί της Οδού Αντωνίου Γιαννουρή 1 και Ολύμπου Καρπάθου, στην Αμφιάλη Κερατσινίου. Εκεί διοργανώνεται η ετήσια κοπή της Πρωτοχρονιάτικης Βασιλόπιτας του Σωματείου με προσέλευση μεγάλου μέρους της παροικίας, εκδήλωση που συνεχίζεται με Ολυμπίτικο γλέντι και χορό. Ο εορτασμός της Αποκριάς την Τυρινή Κυριακή και την Καθαρά Δευτέρα με την αναβίωση του πατροπαράδοτου εθίμου της Καμουτζέλας από παιδιά νεαρής ηλικίας. Οι τελετές λήξης των μαθημάτων τραγουδιού, χορού και μουσικών οργάνων στα μέσα Ιουνίου και πολλές ακόμα χοροεσπερίδες με διοργανωτές την νεολαία των Ολυμπιτών σε συνεργασία με το ΔΣ της Αδελφότητας. Η έντονη δράση των Ολυμπιτών στην περιοχή ήταν η αφορμή να ονομαστεί ο δρόμος δίπλα στο πολιτιστικό μας κέντρο ως οδός Ολύμπου Καρπάθου ενώ την ίδια ονομασία (Ολύμπου Καρπάθου) έχει πάρει και η πλατεία που γειτνιάζει με το κτήριο των Ολυμπιτών. Ολυμπίτικη επίσης θεωρείται και η κοντινή εκκλησία των Αγίων Αναργύρων που χτίστηκε από Ολυμπίτες τεχνίτες και μαστόρους ενώ επίτροπος παραδοσιακά είναι Ολυμπίτης που κατοικεί στην περιοχή. Μεγάλο μέρος του εκκλησιαστικού ποιμνίου αποτελείται από Ολυμπίτες ενώ στον ιερό ναό των Αγίων Αναργύρων γίνονται πολλές θρησκευτικές τελετές των Ολυμπιτών της περιοχής.

Επίσης, **στην έδρα της Αδελφότητας των Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η ΔΗΜΗΤΡΑ»,** στο ιδιόκτητο κτήριο επί της οδού Σπ. Τρικούπη 69Α στην Καλλιόπολη του Πειραιά, δίπλα ακριβώς από την εκκλησία του Αγίου Νείλου, όπου στον υπόγειο χώρο έχει εγκατασταθεί ξύλινος παραδοσιακός περίτεχνος «σουφάς», ξύλινη «πάγκα», ενώ οι τοίχοι είναι στολισμένοι με όμορφα πλουμιστά κεντητά, παραπέμποντας σε κανονικό Ολυμπίτικο σπίτι. Στον χώρο αυτό γίνονται κάθε Κυριακή τα μαθήματα τραγουδιού, χορού και μουσικών οργάνων παιδιών ηλικίας από τεσσάρων (4) έως και δεκατριών (13) ετών. Στο ίδιο κτήριο στεγάζεται επίσης το εντευκτήριο της Αδελφότητας, όπου στους τοίχους του συναντά κανείς όμορφες φωτογραφίες της Ολύμπου αλλά και πολλές στιγμές γλεντιού και διασκέδασης αείμνηστων πλέον Ολυμπιτών. Στο χώρο αυτό συνευρίσκονται σχεδόν καθημερινά αρκετοί Ολυμπίτες για να πιούν τον καφέ τους και να συναντήσουν φίλους τους, ενώ

πολλές φορές γίνονται όμορφα Ολυμπίτικα γλέντια με την συμμετοχή όλων των ηλικιακών ομάδων. Στον 1^ο όροφο είναι εγκατεστημένα τα γραφεία της Αδελφότητας, χώρος όπου γίνονται οι συνεδριάσεις των Διοικητικών Συμβουλίων και της Συντακτικής Επιτροπής της εφημερίδας της παροικίας «Η Φωνή της Ολύμπου». Στον αμέσως επόμενο όροφο στεγάζεται ο πλήρως εξοπλισμένος ξενώνας της Αδελφότητας, στον οποίο φιλοξενούνται εντελώς δωρεάν, μετά από σχετική αίτηση, οι Ολυμπίτες και οι Ολυμπίτισσες που επισκέπτονται τον Πειραιά. Στον τρίτο όροφο στεγάζονται τα γραφεία του Ομίλου Νέων της Αδελφότητας, σε χώρο όπου φιλοξενείται μόνιμα και το βεστιάριο των παραδοσιακών φορεσιών καθώς επίσης και το αρχείο της εφημερίδας με αντίγραφα όλων των τευχών της, από το 1965 έως και σήμερα.

11. Στο ιδιόκτητο Πολιτιστικό Κέντρο (400 τ.μ.) της Αδελφότητας Ολυμπιτών Ρόδου «Η ΒΡΥΚΟΥΣ», λαμβάνουν χώρα γλέντια και κοινές διασκεδάσεις όπως ακριβώς γίνονται αυτά και στην Όλυμπο, καθώς και συνεστιάσεις βαπτίσεων, γάμων και μνημοσύνων.

Η Αδελφότητα «Βρυκούς» εδρεύει στην ομώνυμη οδό της συνοικίας Σγουρού της πόλεως Ρόδου. Η ονομασία της οδού δόθηκε με σύμφωνη απόφαση του Δήμου Ροδίων ύστερα από την ομόφωνη απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου Δωδεκανήσου να ανακηρύξει την Όλυμπο της Καρπάθου ως την «Πρωτεύουσα πόλη του ζωντανού λαϊκού πολιτισμού της Δωδεκανήσου», αποφ. 87/2008. Στην έδρα της η Αδελφότητα, και σε οικόπεδο 2.000 τ.μ., διαθέτει ιδιόκτητο γραφείο, αίθουσα 200 τ.μ. η οποία στεγάζει εκδηλώσεις πολιτισμικού περιεχομένου, στούντιο εγγραφής τραγουδιών και προφορικών μαρτυριών των Ολυμπιτών, βιβλιοθήκη με βιβλία, άρθρα και λοιπό έντυπο υλικό που αφορά στον λαϊκό παραδοσιακό πολιτισμό της Ολύμπου. Επίσης, αρχείο το οποίο περιλαμβάνει όλα τα ηχογραφημένα και μαγνητοσκοπημένα ντοκουμέντα που αφορούν την ίδια την Αδελφότητα ή και την γενέτειρα Όλυμπο. Διαθέτει ακόμα, ιματιοθήκη, φιλοξενεί παραδοσιακά αντικείμενα (έναν παραδοσιακό αργαλειό και ποικίλα έργα τέχνης των Ολυμπιτών).

Επιπλέον, διαθέτει παραδοσιακό ολυμπίτικο φούρνο και φουρνόσπιτο πλήρως εξοπλισμένο, όπου οι γυναίκες της παροικίας φουρνίζουν όποτε το επιθυμούν. Παράπλευρα από το Πολιτιστικό Κέντρο της Αδελφότητας υπάρχει ένας αγιογραφημένος Ιερός Ναός, αφιερωμένος στους Αρχαγγέλους Μιχαήλ και Γαβριήλ και στους «εν Δωδεκανήσω Αγίους», με κωδωνοστάσιο που είναι πιστό αντίγραφο του μοναδικού σε αρχιτεκτονική σύλληψη παλαιού κωδωνοστασίου της Ολύμπου (κατασκευάστηκε από τον εμπειροτέχνη πρωτομάστορα Αντώνη Χατζηβασίλη) και της Αγίας Φωτεινής της Σμύρνης, το οποίο είχαν χτίσει Ολυμπίτες οικοδόμοι.

12. Στις αίθουσες των δύο Ολυμπίτικων Συλλόγων της Αμερικής, δηλ. της Αδελφότητας Ολυμπιτών Καρπάθου Νέας Υόρκης «Η ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ ΔΙΑΦΑΝΙΟΥ», στην οδό 640 FULTON STREET BROOKLYN,N.Y., καθώς και του Συλλόγου Ολύμπου-Διαφανίου Καρπάθου Βαλτιμόρης Η.Π.Α. «Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ», στην οδό 4603 Eastern Ave.21224, Baltimore, Maryland, USA.

Οι υλικές προϋποθέσεις για την επιτυχή πραγματοποίηση του ολυμπίτικου γλεντιού είναι: α) το φαγητό και το ποτό, β) τα όργανα και γ) ο ηχητικός εξοπλισμός. Ειδικά για τον τελευταίο, σημειώνεται ότι, παρ' όλο που υπάρχει για άλλες

εκδηλώσεις στις αίθουσες των συλλόγων, δεν χρησιμοποιείται ποτέ στο ολυμπίτικο γλέντι, και αυτό γιατί οι οργανοπαίκτες είναι ισότιμα μέλη της γλεντικής παρέας. Η μη χρήση ηχητικού εξοπλισμού και μικροφωνικών εγκαταστάσεων είναι η κατ' εξοχήν κοινοτική συνθήκη επιτέλεσης που διακρίνει το ολυμπίτικο γλέντι από άλλα συναφή με αυτό γλέντια.

5. Προϊόντα ή εν γένει υλικά αντικείμενα που προκύπτουν ως αποτέλεσμα της επιτέλεσης/άσκησης του στοιχείου ΑΠΚ

Όπως αναφέρθηκε ήδη, το ολυμπίτικο γλέντι είναι ένα πολιτισμικό σύμπαν, ένας ολόκληρος κόσμος, άυλος και υλικός. Ως εκ τούτου, περιλαμβάνει μεγάλη πληθώρα από υλικά αντικείμενα που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την επιτέλεσή του. Τα αντικείμενα αυτά είναι δυνατόν να ταξινομηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τα αντικείμενα που συνδέονται με τη λειτουργία του γλεντιού και εκείνα τα οποία αποτελούν προϊόντα καταγραφής ή εν γένει προβολής του στοιχείου. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται τα μουσικά όργανα και η ενδυμασία, τα κεντήματα και τα υφαντά, οι κολλαΐνες (τα περιδέραια με τη μεγάλη συμβολική αξία για την ολυμπίτικη κοινότητα) που φορούν οι χορεύτριες και οπωσδήποτε η παραδοσιακή κουζίνα με τα εδέσματα, τα ποτά και τα γλυκά που αποτελούν βασικό στοιχείο του συμποσιασμού της γλεντικής ψυχαγωγίας.

Τα **μουσικά όργανα**. Η παράδοση οργανοποιίας στην Όλυμπο έχει μεγάλη ιστορία και εξακολουθεί να είναι ανθηρή σήμερα. Οι λύρες και οι τσαμπούνες που κατασκευάζονται στο χωριό αλλά και σε άλλα οργανοποιεία της παροικίας εφαρμόζουν παραδοσιακές τεχνικές κατασκευής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η λαϊκή γνώση της επιλογής του κατάλληλου ξύλου ή του τουλουμιού (για τη τσαμπούνα) αλλά και η μεθοδολογία της οργανοποιίας με κανόνες και αντιλήψεις που διασφαλίζουν τη δημιουργία ενός «σωστού» οργάνου, ενός οργάνου με «καλή» φωνή. Τα μουσικά όργανα που κατασκευάζονται στην Όλυμπο και τις παροικίες της απευθύνονται σε ένα ευρύ αγοραστικό κοινό, καθώς εκτός από τους ντόπιους και τους ξένους οργανοπαίκτες, υπάρχει μεγάλη ζήτηση για αυτά από τουρίστες οι οποίοι τα αγοράζουν ως ενθύμια ενός λαϊκού πολιτισμικού μορφώματος το οποίο έχουν γνωρίσει ζωντανά μετέχοντας σε αυτό κατά τη σύντομη επίσκεψή τους στην Όλυμπο. Εκτός από τα μαγαζιά που εκθέτουν προς πώληση τα μουσικά όργανα της Ολύμπου, διαπιστώνεται μια αυξανόμενη ροή πωλήσεων στο εξωτερικό μέσω του Διαδικτύου.

Η **ενδυμασία των γυναικών** είναι αξιοσημείωτη γιατί με αυτήν συνδέονται άρρηκτα πολλά αντικείμενα του υλικού πολιτισμού της Ολύμπου. Το καβάι (το επίσημο ένδυμα των παντρεμένων γυναικών) και το σακκοφούστανο (το ένδυμα των ανύπαντρων γυναικών, των κοριτσιών) έχουν ιδιαίτερη συμβολική αξία για την ολυμπίτικη κοινότητα και κατασκευάζονται αποκλειστικά από τις γυναίκες της Ολύμπου. Τα ενδύματα αυτά κοσμούν και συνδιαμορφώνουν τον υλικό και οπτικό γλεντικό περίγυρο, μαζί με τις κολλαΐνες, τα διακοσμημένα τσεμπέρια, τα πλεξούγια και τα στι(β)άνια (μπότες) των μικρών και των μεγάλων γυναικών. Τα υλικά αυτά αντικείμενα δίνουν μεγάλο συμβολικό γόητρο στις κοπέλες που χορεύουν και τις

γυναίκες συνοδούς τους. Τα αντικείμενα αυτά, όπως συμβαίνει και με τα μουσικά όργανα, στις μέρες μας πια κατασκευάζονται και πωλούνται στα μαγαζιά του χωριού και της παροικίας, καθώς και μέσω του Διαδικτύου.

Η λαϊκή υφαντουργία, το κέντημα και η ζωγραφική συμπληρώνουν την οπτική τεκμηρίωση του υλικού περιβάλλοντος του ολυμπίτικου γλεντιού. Οι ποικίλες αναπαραστάσεις, τα σχέδια και οι χρωματικοί συνδυασμοί συγκροτούν ιδιαίτερα προϊόντα του λαϊκού παραδοσιακού πολιτισμού της Ολύμπου, τα οποία (τα υφαντά και τα κεντήματα) αποτελούν συνθέσεις των Ολυμπιτιστών, και που, πέρα από τη συμβολική τους αξία στο γλέντι, έχουν και σημαντική εμπορική αξία, καθώς πωλούνται στους ενδιαφερόμενους πελάτες όπως ακριβώς γίνεται και με τα λοιπά παραδοσιακά αντικείμενα που συνδέονται, άμεσα ή έμμεσα, με το ολυμπίτικο γλέντι και τον ολυμπίτικο λαϊκό παραδοσιακό πολιτισμό.

Η **λαϊκή ζωγραφική** και ειδικότερα η ζωγραφική με θέματα που παραπέμπουν στο γλέντι αποτελεί μεγάλη (μακρά και ζωντανή ακόμη και σήμερα) παράδοση στην Όλυμπο και έχει ως κορυφαίο εκφραστή της τον τεχνίτη και λαϊκό καλλιτέχνη Βασίλη Χατζηβασίλη, τα έργα του οποίου απαντούν σ' ολόκληρη την Κάρπαθο, ενώ ορισμένα από αυτά εκτίθενται στο σπίτι του στην Όλυμπο, το οποίο λειτουργεί σήμερα ως Μουσείο λαϊκής ζωγραφικής. Εκτός από τη ζωγραφική και η ολυμπίτικη **γλυπτική** ως διακοσμητική τέχνη έχει να παρουσιάσει πολλά και μοναδικά έργα που κοσμούν τα μπαλκόνια και τα υπέρθυρα των ολυμπίτικων σπιτιών. Οι γιοί του Βασίλη Χατζηβασίλη συνεχίζουν σήμερα την τέχνη του πατέρα τους, διακοσμώντας την Όλυμπο, το Διαφάνι και τις παροικίες.

Τέλος, η **ολυμπίτικη κουζίνα**, με τα εδέσματα, τα ποτά και τα γλυκά τα οποία συνοδεύουν κάθε γλεντική περίσταση συμπληρώνουν το υλικό περιβάλλον της οργανικής σύνδεσης του υλικού με το άυλο στοιχείο στο πλαίσιο της γλεντικής επιτέλεσης. Βλ. σχετικά: Μακρής Νίκος (2013), σελ.183-228.

Υλικά αντικείμενα που συνδέονται με την εγγραφή, την καταγραφή και την παραγωγή δευτερογενών στοιχείων με θέμα το ζωντανό ολυμπίτικο γλέντι

Οι πρώτες καταγραφές ολυμπίτικων γλεντιών ήταν χειρόγραφες, από κάποιο άτομο-«γραμματικό» (χαρακτηρισμός που αποδίδεται και στα δύο φύλα) που κατέγραφε όλες τις μαντινάδες που λέγονταν στο γλέντι.

Συλλάβιτζε τα λόγια σου για νη μη κάμνεις λάθη

Γιατί 'χει πάνω στοτ σουφά γραμματικό και γράφει.

Ωργκής Κ. Διακογεωργίου (δεκαετία 1950)

Υπάρχει πληθώρα υλικού το οποίο αποτελεί προϊόν ζωντανής εγγραφής ολυμπίτικων γλεντιών, εγγραφών που υπηρετούν διάφορους στόχους και στηρίζονται στη χρήση ποικίλων τεχνικών μέσων (βλ. και Ενότητα 10). Πρόκειται στην πραγματικότητα για ένα τεράστιο οπτικο-ακουστικό αρχείο στο οποίο περιλαμβάνονται οι ποικίλες προσπάθειες καταγραφής του στοιχείου. Οι καταγραφές αυτές καλύπτουν όλο το φάσμα μιας εγγραφής που μπορεί να έχει ιδιωτικό ή

επαγγελματικό κίνητρο, επιστημονικό ή καλλιτεχνικό, και συχνά δημοσιογραφικό, καθώς το ολυμπίτικο γλέντι και η Όλυμπος εν γένει είναι γνωστά διεθνώς για την πολιτισμική τους ιδιαιτερότητα και συχνά μονοπωλούν το ενδιαφέρον των επίσημων και διεθνών εγγραφών όσον αφορά το γλεντικό στοιχείο στην Κάρπαθο.

Ας σημειωθεί επίσης ότι κορυφαίοι φωτογράφοι εμπνεύστηκαν από το ολυμπίτικο γλέντι και το ανέδειξαν με το έργο τους παγκοσμίως (Κωνσταντίνος Μάνος, Νίκος Οικονομόπουλος, κ.ά.). Ιδιαίτερη σημασία για τη διατήρηση και την ανάδειξη του στοιχείου έχει το γεγονός ότι ένας εκ των φωτογράφων αυτών, ο Νίκος Οικονομόπουλος, διοργανώνει κάθε χρόνο διεθνές εργαστήριο (Workshop “ontheroad”) για τους σπουδαστές του κατά τη διάρκεια του πανηγυριού του Άη Γιάννη στη Βρουκούντα και την Αυλώνα στις 28-30 Αυγούστου.

Επιπλέον, υπάρχει ένα τεράστιο σχετικό υλικό το οποίο αποτελεί σημαντική παρακαταθήκη για την τεκμηρίωση και την μελλοντική παιδευτική υποστήριξη του στοιχείου έτσι ώστε να εξακολουθήσει να είναι ανθηρό στο πλαίσιο της ολυμπίτικης γλεντικής κοινότητας. Το αρχείο αυτό περιλαμβάνει προσωπικές καταγραφές με παλαιά και νέα τεχνολογικά μέσα εγγραφής ήχου και εικόνας. Η χρήση του διαδικτύου αποτελεί σύγχρονο και προνομακώδες βήμα προβολής του σχετικού υλικού. Ο αριθμός των εγγραφών αυτών είναι εξαιρετικά μεγάλος και υπάρχει δεδηλωμένη πρόθεση Ολυμπιτών και ξένων καταγραφέων να εναποθέσουν το υλικό των αρχείων τους σε μια υπό διαμόρφωση ηλεκτρονική βάση δεδομένων για το ολυμπίτικο γλέντι.

Επίσης, τα διαθέσιμα επιστημονικά αρχεία Ελλήνων και ξένων μελετητών του ολυμπίτικου γλεντιού αποτελούν σημαντικό υλικό τεκμηρίωσης και προβολής του στοιχείου μέσα από μια διαχρονική και εμπειρισταωμένη προσέγγιση του θέματος. Η συστηματική ανθρωπολογική μελέτη του στοιχείου από τον Π. Κάβουρα στο πλαίσιο της διδακτορικής του διατριβής για το πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, New School for Social Research, έδωσε το έναυσμα, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, για τη συστηματική καταγραφή και ανάδειξη του στοιχείου διεθνώς. Η επιστημονική διεθνοποίηση του ολυμπίτικου γλεντιού σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του τουρισμού στην Κάρπαθο εδραίωσε την Όλυμπο και ειδικότερα το ολυμπίτικο γλέντι ως συνώνυμο με την άυλη κληρονομιά της Καρπάθου και ως μια παραδειγματική (δηλαδή μοναδική) περίπτωση ζωντανής ιστορικής έκφρασης του ευρύτερου ελληνικού λαϊκού παραδοσιακού πολιτισμού.

Η παραγωγή δημοσιογραφικού, φωτογραφικού και κινηματογραφικού υλικού με αφορμή το ολυμπίτικο γλέντι παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον για τη μελέτη, την ανάδειξη και τη διατήρηση του στοιχείου, καθώς το σχετικό υλικό είναι και μεγάλο και καλής ποιότητας, βρίσκεται δε στα χέρια της Επιτροπής που εξουσιοδοτήθηκε από την Κοινότητα της Ολύμπου και της διασποράς να ετοιμάσει τον φάκελο για την υποψηφιότητα ένταξης του στοιχείου στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί το καταγραφικό έργο που αφορά στο ολυμπίτικο γλέντι των πολιτιστικών συλλόγων της ολυμπίτικης διασποράς, καθώς έχουν στο ενεργητικό τους πληθώρα σχετικών εκδηλώσεων και πλήρη οπτικο-ακουστικά ντοκουμέντα αντίστοιχων καταγραφών. Το τεράστιο αυτό υλικό ευρίσκεται στη διάθεση της Επιτροπής για την καταχώρησή του στο ενιαίο Αρχείο για το

Ολυμπίτικο γλέντι που πρόκειται να κατασκευαστεί στο πλαίσιο της ανάδειξης του στοιχείου ως στοιχείου άυλης κληρονομιάς της UNESCO.

6. Ιστορικά στοιχεία για το στοιχείο ΑΠΚ

Όπως προκύπτει από τη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία, το στοιχείο έχει μακρά ιστορική παρουσία. Οι πυκνές αναφορές στην ελληνική αρχαιότητα (λ.χ. λογοτεχνικές, όπως τα Θεοκρίτου Ειδύλλια - σύνδεση με το αυτοσχέδιο διαλογικό τραγούδι και Πλουτάρχου Ειρεσία - αναλογίες με τα Σαριάτικα τσακίσματα της Ολύμπου) καθώς επίσης οι προσπάθειες λαογράφων, φιλολόγων και άλλων ερευνητών να συνδέσουν το αρχαίο παρελθόν με την βυζαντινή και σύγχρονη διαδρομή του ελληνικού λαϊκού πολιτισμού, προτείνουν μια ενδιαφέρουσα θεώρηση σχετικά με την ιστορία του ολυμπίτικου γλεντιού (λ.χ. οι ευρύτερες αρχαιολογικές αναφορές από νεότερους μελετητές, όπως ο Μανωλακάκης, ο Μιχαηλίδης-Νουάρος και ο Baud-Bony σχετικά με το ρόλο που έπαιξαν οι Ομηρικές πόλεις Νίσυρος και Βρουκούντα στην εξέλιξη της Ολύμπου και για τη μετεξέλιξη αρχαίων εθίμων και πρακτικών σε σύγχρονες τοπικές δραστηριότητες).

Σε μια εντελώς διαφορετική προσέγγιση, η πολιτισμική ανθρωπολογία και η εθνομουσικολογία τεκμηριώνουν την ιστορικότητα του στοιχείου σε ένα ευρύτερο, πέραν του τοπικού, εθνικό και διεθνές περιβάλλον. Η τελετουργία του γλεντιού και η δημιουργία μιας γλεντικής κοινότητας που προβάλλει και αναπροσδιορίζει μέσα από την επιτέλεση της ταυτότητας των γλεντιστών τα όρια της αντίληψης του κόσμου, σε φυσικό, κοινωνικό και πνευματικό επίπεδο, φαίνεται ότι επιχωριάζει με μοναδικό τρόπο στη μικρή κοινότητα της Ολύμπου Καρπάθου. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι απαντώνται πολλές επιμέρους ομοιότητες στους Βεδουίνους της Αιγύπτου και της Αραβίας, στην Υεμένη και το Ομάν, καθώς επίσης ανάμεσα στους μυστικούς των διαφόρων εσωτερικών παραδόσεων, όπως λ.χ. τον Σουφισμό, αλλά και άλλες επιφανειακές συνάψεις με μουσικο-ποιητικές τελετουργίες από την Αφρική και την Κεντρική Ασία. Δεν τεκμαίρεται πάντως από τις επιστημονικές αυτές πληροφορίες και ερμηνείες των σχετικών φαινομένων, εκτός ίσως από την αραβική επίδραση, κάποια άλλη ουσιαστική εξωτερική επίδραση σχετικά με την ιστορική εξέλιξη του στοιχείου.

Η ανθρωπολογική θεώρηση συναντά την τοπική προφορική παράδοση και άλλοτε την επικυρώνει και άλλοτε πάλι ενσωματώνει τις αφηγήσεις και πρακτικές της ως υποθέσεις εργασίας για μελλοντικές επιστημονικές διερευνήσεις. Σημαντικό υλικό για την τεκμηρίωση της ιστορικότητας του γλεντιού αποτελεί το θησαυρισμένο και αθησαύριστο σώμα της προφορικής μνήμης και αφηγηματικής παράδοσης της Ολύμπου Καρπάθου και της διασποράς της. Η ιστορική εξέλιξη του ολυμπίτικου γλεντιού αποτυπώνεται με τον πλέον παραστατικό τρόπο με τη μαντινάδα ενός ντόπιου μερακλή σε γλέντι το 2009:

Τα γλέντια μας είν' όμορφα και λέω εις τα 'γγόνια

πως είν' παλιά και φτάννουσι στου έρπαλι (παλαιόθεν διαρκώς) τα χρόνια.*¹⁰

Στη σύγχρονη αφηγηματική παράδοση της Ολύμπου ένα θέμα γύρω από το οποίο περιστρέφεται η μορφολογία και εκφράζεται η πρακτική του σύγχρονου γλεντιού είναι η συνύπαρξη/αντιπαράθεση των δύο βασικών κοινωνικών τάξεων/ομάδων της κοινότητας: οι κανακάρηδες (γαιοκτήμονες) και οι βοσκοί. Διασώζονται ολόκληρα γλέντια και αναφορές σε αυτές τις εκδηλώσεις (Χαλκιάς, 1980· Μακρής Μ., 2017· Ζωγραφίδης, *Υπό Έκδοση Ι*), στοιχεία τα οποία εξακολουθούν να εμπνέουν και να τροφοδοτούν με το λεξιλόγιο αλλά και την τροπικότητά τους τους νέους και τις νέες που διαχειρίζονται σήμερα το γλέντι. Τέτοιες αντιπαραθέσεις προκύπτουν συχνά στα γλέντια, ιδίως σε τόπους καθημερινής συναναστροφής, όπως είναι τα καφενεία. Οι ακόλουθες μαντινάδες αποτυπώνουν παραστατικά τη σύγχρονη πραγματικότητα του στοιχείου που συνδέει το παρόν με το παρελθόν, τους νέους με τους παλαιούς γλεντιστές και αναδεικνύει τη σημασία μιάς πολιτισμένης, διαλογικής διευθέτησης καθημερινών αλλά και ιδεολογικών διαφορών:

Έτσ' ήτον από τα παλιά και θέματα ενοί(γ)α'

*για νά 'βρουσι τη λύση τους μέσα στα καφενεία*¹¹.

Πολλά εδίδαχτήκαμε για τα εθίματά μας,

*που μας τα δείξετε σωστά από τα παιδικά μας*¹².

Εδώ 'ναι σα συνέλευση, μπορούμε να γλεντούμε

*κι αν έχομε παράπονα όμορφα να τα πούμε*¹³.

Η γνώση για το στοιχείο που παρέχουν οι διεθνείς επιστημονικές μελέτες και οι τοπικές αφηγηματικές μαρτυρίες συμπληρώνεται σημαντικά όσον αφορά τη θεσμική συλλογική διαχείρισή του από την ιστορική εξέλιξη του στοιχείου από τους τοπικούς και υπερτοπικούς φορείς της ολυμπίτικης κοινότητας. Όλοι οι συλλογικοί φορείς της ολυμπίτικης κοινότητας έχουν συμβάλει και εξακολουθούν να

---

¹⁰ Γιάννης Βασ. Καρανικόλας, σε γλέντι που έγινε στο Διαφάνι στις 23-8-2009, απαντώντας στη μαντινάδα του Μανώλη Μιχ. Μπαλασκά: «*Μάθε Αννή [Γιάννη] πώς να γλεντούν σ' όλα σου τα εγγόνια // και μην αφήνεις να βαρούν απάνω σου τα χρόνια*». Σ' εκείνο το γλέντι συμμετείχαν αρκετά εγγόνια του Γιάννη Καρανικόλα. Καταγραφή: Κωστής Φίλ. Λεντάκης, στο: Ζωγραφίδης Γιώργος, *Υπό Έκδοση Ι*.

¹¹ Νίκος Φαρμακίδης, σε γλέντι στην Ιαλυσό Ρόδου, το χειμώνα του 1988, όπου συζητήθηκε για αρκετή ώρα θέμα που αφορούσε την καθυστέρηση έναρξης του λιμενικού έργου Διαφανίου, με έντονη κριτική στο ρόλο του επαρχιακού συμβούλου Καρπάθου, Γιάννη Μ. Μηνιαστή.

¹² Μανώλης Μιχ. Μπαλασκάς. Στο Διαφάνι 23 Αυγούστου 2013, προς τον Αντώνη Ν. Βασιλαράκη για την συμβολή του στο να του μάθει να τραγουδά σύμφωνα με τους κανόνες και το τυπικό του ολυμπίτικου γλεντιού (Αρχείο Γ. Η. Ζωγραφίδης).

¹³ Νίκος Κομν. Παυλίδης, σε γλέντι στη Ρόδο, Καθαρά Δευτέρα, 2-3-1998, στο μέγαρο της Αδελφότητας Ολυμπιτών Ρόδου «*Η Βρυκούς*», σε θέμα όπου ασκείτο έντονη κριτική προς το τότε Διοικητικό Συμβούλιο και ως απάντηση σε κάποιον από την παρέα που είχε ενοχληθεί από την κριτική εκείνη (Ζωγραφίδης, *Υπό Έκδοση*).

καλλιεργούν και να προβάλλουν το γλέντι. Ωστόσο, ξεχωρίζουν για την μακρά και την πλούσια υποστήριξή τους η ΔΗΜΗΤΡΑ και η ΒΡΥΚΟΥΣ. Ειδικότερα, του έργου του συλλόγου ΔΗΜΗΤΡΑ αποτελεί ιστορικό ορόσημο για την κοινότητα, καθώς η ίδρυση και λειτουργία του συμπίπτει με την σύγχρονη πολιτική ιστορία της Ολύμπου (1947, ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου με την Ελλάδα).

7. Η σημασία του στοιχείου σήμερα

α. Ποια είναι η σημασία του στοιχείου για τα μέλη της κοινότητας/τους φορείς του;

Το ολυμπίτικο γλέντι αποτελεί βασικό όχημα αυτογνωσίας και μοναδική κληρονομιά λαϊκού παραδοσιακού πολιτισμού για την ολυμπίτικη κοινότητα και τους φορείς του, τους γλεντιστάδες. Το γλέντι βοηθά τους Ολυμπίτες να διατηρούν μνήμες συλλογικές με θαυμαστή ακρίβεια και να σχολιάζουν με ετοιμότητα και οξύνοια τις ιστορικές εξελίξεις που επηρεάζουν την κοινωνική ζωή στην Όλυμπο και τις παροικίες των Ολυμπιτών στο εξωτερικό. Το ολυμπίτικο γλέντι εξακολουθεί να εμπνέει τους απανταχού Ολυμπίτες και να προσφέρει στους μετέχοντες σε αυτό τη δυνατότητα της δημόσιας παρουσίασης της κοινότητας τους ταυτότητας με έναν αυτοσχέδιο διαλογικό τρόπο. Πρόκειται για μια μορφή εμπειρίας, έκφρασης και επικοινωνίας η οποία μόνον στην ολυμπίτικη κοινότητα εξακολουθεί να ισχύει και να εφαρμόζεται σήμερα, σε όλο το πλάτος και το βάθος του ιστορικού αυτού φαινομένου του ελληνικού λαϊκού παραδοσιακού πολιτισμού. Η Όλυμπος και το γλέντι της συνεχίζουν να εκπλήσσουν τους ξένους και ντόπιους ερευνητές, τους επιστήμονες καλλιτέχνες και φιλοσόφους αλλά και τα νέα παιδιά, τα οποία ανακαλύπτουν σε αυτές τις έννοιες και πρακτικές έναν ανεπανάληπτο δρόμο αυτογνωσίας και κριτικού αναπροσδιορισμού της ταυτότητάς τους. Το ολυμπίτικο γλέντι έχει ενωτικό και εμπυχωτικό ρόλο για την πολυσχιδή κοινότητα των Ολυμπιτών, η οποία στην προσπάθειά της να διατηρήσει το ήθος και το ύφος της παραδοσιακής Ολύμπου μέσα από μια ισορροπημένη σύνδεση με τη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, βλέπει σε αυτό ένα δυναμικό στοιχείο ανανέωσης της σχέσης των Ολυμπιτών με το φυσικό, το πολιτισμικό και το πνευματικό τους περιβάλλον.

β. Ποια είναι η σημασία του στοιχείου για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία;

Είναι σαφές και έχει επισημανθεί στην ελληνική και τη ξενόγλωσση βιβλιογραφία πως το ολυμπίτικο γλέντι έχει ιδιαίτερη σημασία για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, καθώς αποτελεί μια συγκεκριμένη και δυναμική πρόταση για τη δημιουργική σύνδεση των παραδοσιακών τεχνών και ειδικότερα των τελεστικών τεχνών όπως το τραγούδι, η μουσική και ο χορός και η εν γένει τελετουργική έκφραση της συντροφικότητας των μετεχόντων σε μια κοινοτική ευωχία. Δεν είναι υπερβολή να λεχθεί ότι το στοιχείο στη σύγχρονή του έκφραση, εξακολουθεί να αποτελεί μοναδικό μέσο για μια συλλογική, αυτοσχέδια και διαλογική

διαπραγμάτευση της σχέσης του ανθρώπου με την κοινωνία του, τοπική και υπερτοπική, εθνική και οικουμενική.

Το ολυμπίτικο γλέντι δεν είναι θέαμα, είναι τελετουργία και αποτελεί κομβική κοινοτική επιτέλεση (performance) για τους Ολυμπίτες, με μοναδική σημασία για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία: η αρτιμέλεια ως προς το τυπικό της επιτέλεσης, οι ιστορικές αναφορές και ο αδιάλειπτος αυτοσχεδιασμός του μετουσιώνουν τη σύγχρονη προβληματική των νέων γλεντιστάδων, απ' όπου κι αν προέρχονται αυτοί, σε μια βαθύτατη πολιτισμική εμπειρία. Με αυτή την έννοια, το στοιχείο δεν απαντά σε καμία άλλη σύγχρονη έκφραση του ελληνικού λαϊκού πολιτισμού.

Το παραδοσιακό ολυμπίτικο γλέντι έχει άμεση χρησιμότητα στην εκπαίδευση, καθώς επιτρέπει στους μαθητές και σπουδαστές όλων των βαθμίδων να αναπτύξουν ηθικές και κοινωνικές αξίες, καλλιτεχνικές και συμβολικές αρετές που διασφαλίζουν μια κριτική διαλογικότητα, η οποία αποτελεί εχέγγυο για τη συμμετοχική δημοκρατία και τον αλληλοσεβασμό στην προσωπικότητα και την πνευματικότητα της ανθρώπινης κατάστασης. Η καλλιέργεια της μαθητείας στα παραδοσιακά μουσικά όργανα της Ολύμπου επιτρέπει στους νέους Ολυμπίτες (και σταδιακά και τις νέες κοπέλες) να αναπτύσσουν μια πρακτική και άμεση σχέση με την παραδοσιακή τους κληρονομιά και να διευρύνουν έτσι τη συναισθηματική και τη διανοητική τους ευαισθησία.

**γ. Συμμετείχε και πώς η κοινότητα στην προετοιμασία της εγγραφής του
στοιχείου στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς;**

Η συμμετοχή της κοινότητας στην προετοιμασία του φακέλου ήταν συνεχής, ευρεία ως προς την εκπροσώπησή της και καταλυτική ως προς τις αποφάσεις της. Η σύνταξη του φακέλου πραγματοποιήθηκε από την αρχή έως το τέλος με την ενεργό συμμετοχή της κοινότητας, η οποία όρισε την Επιτροπή Σύνταξης μετά από επίσημη και δημόσια διαβούλευση. Ειδικότερα, η συμμετοχή της κοινότητας αποτυπώνεται επιγραμματικά στο ακόλουθο ιστορικό περίγραμμα δράσεων και αποφάσεων (για μια πλήρη αποτύπωση της συμμετοχής της κοινότητας στην προετοιμασία του φακέλου, βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V):

- 31-1-2012: Ομόφωνη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Καρπάθου για «... τη συγκρότηση φακέλου στήριξης της υποψηφιότητας της Τοπικής Κοινότητας Ολύμπου Καρπάθου ως υποψήφιας για ένταξη στους καταλόγους Πολιτισμικής Κληρονομιάς της UNESCO ...».
- Οκτώβριος 2013: Το Δ.Σ. του Πολιτισμικού Οργανισμού Ολύμπου Καρπάθου (Π.ΟΡ.Ο.Κ.), εξειδικεύει την από 31-1-2012 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Καρπάθου, αποφασίζοντας τη συγκρότηση φακέλου με θέμα το «Ολυμπίτικο Παραδοσιακό Κοινοτικό Γλέντι».
- Ιούνιος 2018: ομόφωνες αποφάσεις όλων των συλλογικών φορέων των Ολυμπιτών της ημεδαπής και του εξωτερικού, για την υποβολή φακέλου για το

ολυμπίτικο γλέντι στη Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠ.ΠΟ.), με σκοπό την αυτοτελή εγγραφή του στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΑΠΚ) της Ελλάδας.

- 15 Ιουλίου 2018: ανοικτή δημόσια διαβούλευση στο μέγαρο της Αδελφότητας «Η Δήμητρα» στην Αμφιάλη, σε ζωντανή διαδικτυακή σύνδεση με την Αδελφότητα «Βρυκούς» της Ρόδου και την Όλυμπο Καρπάθου.
- 19 Αυγούστου 2018: πραγματοποιήθηκε στην Όλυμπο λαϊκή συνέλευση με συμμετοχή περισσότερων από 200 άτομα, με πρωτοβουλία της Τοπικής Κοινότητας Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου, και όλων των ολυμπίτικων συλλογικών σχημάτων του πολιτισμού, της αποδημίας, των γυναικών και της νεολαίας. Η λαϊκή συνέλευση επικύρωσε τη βούληση της κοινότητας για αυτόνομη εγγραφή.
- 5 Ιανουαρίου 2019: στο πλαίσιο της πρωτοχρονιάτικης εκδήλωσης της Αδελφότητας «Βρυκούς» στη Ρόδο, ο επικεφαλής της επιτροπής σύνταξης του φακέλου Παύλος Κάβουρας ενημέρωσε τους παρισταμένους για την πορεία συγκρότησης του φακέλου, ζήτησε και έλαβε απαντήσεις για την καλύτερη δυνατή συμπλήρωσή του.
- 14 Απριλίου 2019: πραγματοποιήθηκε κοινή συνεδρίαση, μέσω skype, των Διοικητικών Συμβουλίων των Αδελφοτήτων Ολυμπιτών «Η Δήμητρα» και «Η Βρυκούς», με παρουσία μελών της Επιτροπής (Παύλος Κάβουρας, Παύλος Καρανικόλας και Γιώργος Ζωγραφίδης), όπου έγινε ενημέρωση, συζήτηση και οριοθέτηση των στόχων της εγγραφής.
- Αύγουστος 2019: το σύνολο του φακέλου τέθηκε σε γνώση και προς επικύρωση από τους συλλογικούς φορείς της ολυμπίτικης κοινότητας και βεβαιώνεται η απόφαση της υποβολής του.

8. Διαφύλαξη/ανάδειξη του στοιχείου

α. Πώς μεταδίδεται το στοιχείο στις νεότερες γενιές σήμερα;

Η διαδικασία και ο τρόπος μετάδοσης των γνώσεων από τη μια γενιά στην άλλη, στο πλαίσιο της μεταλαμπάδευσης όλων εκείνων των στοιχείων που αποκαλούμε σήμερα «παράδοση», εμφανίζει διαφοροποιήσεις από τόπο σε τόπο. Οι τελεστικές τέχνες στον ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα στην ύπαιθρο, είθισται να μεταδίδονται προφορικά. Συγκεκριμένα, όσον αφορά στο στοιχείο της μουσικής, κυριαρχεί το ιδίωμα της προφορικότητας, σε αντιδιαστολή προς το λόγιο και γραπτό τρόπο εκμάθησης της μουσικής. Ο όρος *προφορικότητα* δεν είναι τόσο απλοϊκός όσο ακούγεται, καθώς περικλείει όλες εκείνες τις βαθύτερες διαδικασίες και μηχανισμούς που ενεργοποιούνται μέχρι να ολοκληρωθεί η «μαθητεία». Η διαδικασία αυτή είναι καθαρά βιωματική, συνεχώς εξελίσσεται και αποτελεί μια κοινωνική, ζωντανή και όχι στατική πραγματικότητα. Μέσα από τη συμμετοχή, τη σύμπραξη, την παρατήρηση, την απομνημόνευση, τη μίμηση των δασκάλων-προτύπων και των πληροφοριών που μεταδίδονται από αυτούς, επέρχεται τελικά η γνώση, και η μετάδοση της μουσικής κληρονομιάς. Ο άτυπος λοιπόν αυτός τρόπος μεταβίβασης και απόκτησης της γνώσης

επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η γνώση δεν είναι απαραίτητα προϊόν μιας τυποποιημένης εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Στην Όλυμπο συγκεκριμένα, αυτό το άτυπο σύστημα εκμάθησης έχει φτάσει σε πολύ υψηλό επίπεδο, αφού οι επίδοξοι μουσικοί ή «μερακλήδες» πρέπει να κατανοήσουν και να βιώσουν ένα πολύπλοκο σύστημα αξιών και άγραφων κανόνων που χαρακτηρίζουν το τελετουργικό του ολυμπίτικου γλεντιού, προκειμένου να θεωρηθούν γνώστες και μύστες του, να τους επιτραπεί η συμμετοχή και να χαίρουν της αποδοχής των υπολοίπων. Πρωταγωνιστικό ρόλο παίζει η οικογένεια, από την οποία ένας Ολυμπίτης, δέχεται τα πρώτα του ερεθίσματα, μαθαίνει να σέβεται το γλέντι και τα έθιμα του χωριού του, αποκτά ζήλο και αγάπη για την παράδοση του τόπου του. Στη συνέχεια, αφού έχει γαλουχηθεί με αυτές τις αξίες, η συναναστροφή και η μουσική σύμπραξη με συνομήλικούς του και με ανθρώπους που μοιράζονται τις ίδιες ανησυχίες και αγάπη για το γλέντι, συμβάλλει στην διαμόρφωση της «γλεντικής» συνειδήσής του. Τις περισσότερες φορές όλα αυτά γίνονται υπό την εποπτεία των μεγαλύτερων οι οποίοι καθοδηγούν, συμβουλεύουν, διορθώνουν και ενθαρρύνουν τους νεότερους. Οι καταξιωμένοι μερακλήδες του χωριού είναι αυτοί που θα δώσουν με τον τρόπο τους, τη συγκατάθεσή τους για την συμμετοχή των νεότερων στο γλέντι, όταν θεωρήσουν ότι πληρούν κάποιες από τις βασικές προϋποθέσεις, όπως η κατανόηση της διαδικασίας, της ιεραρχίας, των άγραφων νόμων κ.λπ.

Η Όλυμπος κατάφερε να διασώσει και να μεταλαμπαδεύσει από γενιά σε γενιά, από το παρελθόν στο παρόν, την πολιτιστική κληρονομιά, τα ήθη και τα έθιμά της τα οποία διαμόρφωσαν την ιδιαίτερη ταυτότητά της. Τα στοιχεία του παρελθόντος προσαρμοσμένα αρμονικά και φυσικά στη σημερινή κοινωνική πραγματικότητα του Ολυμπίτη, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του. Η μουσική ολυμπίτικη παράδοση καθρεφτίζει την ψυχή των Ολυμπιτών και οι σκοποί διασώζουν ζωντανά όλο τον πλούτο του κορμού της Ολυμπίτικης παράδοσης.

β. Μέτρα διαφύλαξης/ανάδειξης του στοιχείου που έχουν ληφθεί στο παρελθόν ή που εφαρμόζονται σήμερα (σε τοπική, περιφερειακή ή ευρύτερη κλίμακα)

Σε όλους τους τόπους της ολυμπίτικης κοινότητας (Κάρπαθος, Πειραιάς, Ρόδος, ΗΠΑ) καλλιεργείται συστηματικά η γνώση και οι πρακτικές του ολυμπίτικου γλεντιού. Διακρίνονται δύο μορφές καλλιέργειας, οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους τόσο στον άξονα του χρόνου, όσο και ως προς τον άξονα της ζωής: οι παραδοσιακές κοινοτικές (με σημείο αναφοράς την ανώνυμη κοινότητα) και οι σύγχρονες συλλογικές (με άξονα τις επώνυμες πολιτιστικές εκπροσωπήσεις της κοινότητας).

Όσον αφορά τις παραδοσιακές κοινοτικές επιτελέσεις του στοιχείου, αυτές συνεχίζουν με αμείωτο ενδιαφέρον και ζωντανή αίσθηση από γενιά σε γενιά. Προκειμένου για τις σύγχρονες συλλογικές επιτελέσεις του στοιχείου, η παλαιότερη συστηματική καλλιέργεια οφείλεται στη «Δήμητρα» από το 1948 μέχρι σήμερα, συνεχώς. Για μια πλήρη καταγραφή του ιστορικού και πολιτισμικού πλαισίου των μέτρων διαφύλαξης και ανάδειξης του στοιχείου, βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI.

γ. Μέτρα διαφύλαξης/ανάδειξης που προτείνεται να εφαρμοστούν στο μέλλον (σε τοπική, περιφερειακή ή ευρύτερη κλίμακα)

Το ολυμπίτικο γλέντι είναι ένα ιστορικό μάρφωμα πολιτισμού με κοινοτικό περιεχόμενο και διαλογική μορφή. Συνεπώς, οποιαδήποτε ιδέα ή πρόταση που αποσκοπεί στη διαφύλαξη και την ανάδειξή του ως ιδιαίτερου στοιχείου του ελληνικού παραδοσιακού λαϊκού πολιτισμού οφείλει να στηριχτεί στην «κοινοτική» αντίληψη και πρακτική της διαλογικότητάς του. Σε τοπικό επίπεδο αρκεί η ανεμπόδιστη φυσική συνέχεια των εορταστικών και έκτακτων εκδηλώσεων που οδηγούσαν και εξακολουθούν να οδηγούν στην επιτέλεση των γλεντιών.

Σε υπερτοπικό επίπεδο, είναι δυνατόν να υπάρξουν κάποιες απόπειρες, αποσπασματικές ή και θεσμικές, για σύμπραξη με άλλους γλεντιστάδες. Ωστόσο, η ίδια η λογική και η δυναμική του ολυμπίτικου γλεντιού προϋποθέτει μια γνώση βαθειά της γενεαλογικής ιστορίας και των πολιτισμικών χαρακτηριστικών των οικογενειακών παραδόσεων των γλεντιστών. Αυτή η γνώση δεν είναι δυνατόν να υπάρχει όταν κανείς μετέχει στο γλέντι με ένα διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο και άλλη ιστορική–γενεαλογική βάση. Η διατήρηση και η ανάδειξη του ολυμπίτικου γλεντιού μπορεί να ενισχυθούν σημαντικά μέσα από την εθνική και διεθνή καταξίωσή του ως ενός ζωντανού φαινομένου διαλογικότητας του οποίου η συμβολική σημασία για την ανθρωπότητα υπερβαίνει τα τοπικά και υπερτοπικά σύνορα της διαχρονικής παρουσίας του, εδραιώνοντάς το στη συνείδηση των θεατών και ακροατών του, του ενεργού και μετέχοντος κοινού του, σε μια μοναδική οικουμενική αξία για τον σύγχρονο άνθρωπο και την κοινωνία του.

9. Βασική βιβλιογραφία

Η αναζήτηση και η επιλογή της βιβλιογραφίας βασίστηκε στην κριτική ανάλυση, σύνοψη, ταξινόμηση, σύγκριση και σύνθεση υλικού από πηγές σχετικές με το θέμα της γλεντιστικής διαδικασίας, όπως αυτή διεξάγεται στην Όλυμπο της Καρπάθου. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν είναι βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, εφημερίδες, ιστοσελίδες, συνεντεύξεις, ψηφιακά άρθρα, έντυπα άρθρα κτλ. Η αξιολόγησή τους έγινε με κριτήρια την ποιότητα, τη συνάφεια, την καταλληλότητα, την επάρκεια, την αξιοπιστία, την αντικειμενικότητα αλλά και την τεκμηρίωση του υλικού και των πληροφοριών τους.

Α.ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αγαπητίδης, Σωτήριος. 1979. «Οι οικονομικές δραστηριότητες στις παροιμίες της Κοινότητας Ολύμπου, Καρπάθου». *Καρπαθιακαί Μελέται* 1. Αθήνα: Εταιρεία Καρπαθιακών Μελετών.
- Αθανασόπουλος, Θ.Ι. 1915. «Τραγούδια του Καστρίου της Κυνουρίας». *Λαογραφία*, τόμ. Ε' σσ. 164-178.
- Ακαδημία Αθηνών. 1962. *Ελληνικά Δημοτικά Τραγούδια* (Εκλογή). Αθήνα.
- Αλεξιάδης, Μηνάς. 1975. *Συμβολή στην έρευνα του καρπαθιακού δημοτικού τραγουδιού. Ανέκδοτες παραλλαγές*. Αθήνα.
- Αλεξιάδης, Μηνάς. 1982. «Οι ελληνικές παραδόσεις για τον δρακοντοκτόνο ήρωα (Παραμυθολογική μελέτη)». Διδακτορική Διατριβή. Ιωάννινα.
- Αλεξιάδης, Μηνάς. 1983. «*Η έντυπη λαϊκή ποίηση στην Κάρπαθο. Μορφή - λειτουργία-σημασία*», Δωδώνη, Επιστημονική Επετηρίς της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, τομ. 12ος, σσ. 347 – 404.
- Αλεξιάδης, Μηνάς. 1997. «*Η λαογραφική έρευνα της Καρπάθου (1948-1997)*». Αθήνα.
- Αλεξιάδης, Μηνάς και Χρυσανθοπούλου, Βασιλική. 2007-2009. «Μανόλης Μακρής, Τα παραδοσιακά τραγούδια της Ολύμπου Καρπάθου» (βιβλιοκρισία), *Λαογραφία*, τόμος ΜΑ (41)/2007-2009, σσ. 906-917.
- Αλεξίου, Στυλιανός. 1954. «*Κρητική Ανθολογία*». Ηράκλειον.
- Αλεξίου, Στυλιανός. 1954. «Η κρητική λογοτεχνία και η εποχή της». *Κρητικά Χρονικά*, τόμ. 8 (1954), σσ. 76-108.
- Αλεξίου, Στυλιανός. 1985. «*Βασίλειος Διγενής Ακρίτης και το άσμα του Αρμούρη*». Αθήνα.
- Αμαργιανάκης, Γεώργιος. 1998-2001. «Έντυπώσεις από μια μουσικο-λαογραφική αποστολή στην Κάρπαθο το καλοκαίρι του 1970», στο: *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Α' Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος, 26-27 Μαρτίου 1994), σσ. 63-69. Αθήνα.
- Ανδρουλάκη, Μαρία. 2007. «*Οι σκοποί της πατινάδας στην Όλυμπο Καρπάθου*» Δρυσ Ψυκάρηνος, Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Δημήτριο Β. Οικονομίδη, σσ. 55-68. Αθήνα.
- Ανδρουλάκη, Μαρία. 2009. «Τραγούδι και μνήμη στην Όλυμπο Καρπάθου: Αναπαραστάσεις του χρόνου και του τοπίου κατά τη διαδρομή από τη Βρουκούντα προς την Αυλώνα». *Καρπαθιακά*, τόμος Γ', σσ. 161-182. Ρόδος.
- Ανδρουλάκη, Μαρία. 2012. «Μνήμη νεκρών. Συμβολή στη μελέτη των γλεντικών αναπαραστάσεων του θανάτου στην Όλυμπο της Καρπάθου: Το "θέμα" του Ανδρέα Χηράκη», *Καρπαθιακά*, τόμος Δ', σσ. 481-508. Ρόδος.
- Ανδρουλάκη, Μαρία. 2016. «Το γλέντι στην Όλυμπο της Καρπάθου: Τεχνικές συλλογικής έκφρασης και επικοινωνίας», στο: *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας*, σσ. 177- 191. Αθήνα.
- Αντωνίου, Ευανθία – Βάσω. 1997. «*Η Χάλκη της Δωδεκανήσου σε παλιούς και σύγχρονους καιρούς*», Ρόδος: Εκδόσεις Δημόσιας Βιβλιοθήκης Ρόδου 7.

- Ανωγιανάκης, Φοίβος. 1976. «*Ελληνικά Λαϊκά Όργανα (The popular musical instruments of Greece)*». Athens: E.T.E.
- Ανώνυμος. 1891. «*Δημώδη άσματα Καρπάθου*». *Ζωγράφειος Αγών, ήτοι μνημεία της ελληνικής αρχαιότητας ζώντα εν τω νυν ελληνικό λαώ*», τόμος Α', εν Κωνσταντινουπόλει 1891, σσ. 293-317.
- Αποστολάκης, Γιάννης. 1929. «*Τα δημοτικά μας τραγούδια, Μέρος Α', Οι συλλογές*». Αθήνα.
- Αποστολάκης, Γιάννης. 1950. «*Το κλέφτικο τραγούδι. Το πνεύμα κι η τέχνη του*». Αθήνα.
- Αποστολάκης, Γιάννης. 1953. «*Το πνεύμα του κλέφτικου τραγουδιού*». Περιοδικό *Ελληνική Δημιουργία*, ΙΒ'/1953, σ. 476.
- Αποστολάκης, Στ. 1993. «*Ριζίτικα, τα δημοτικά τραγούδια της Κρήτης*». Αθήνα.
- Ασλανίδης, Α. 1906. «*Πραγματογνωσία, πατριδογνωσία και σύντομος γεωγραφία του νομού Αιγαίου Πελάγους μετά περιληπτικής περιγραφής των νήσων Καρπάθου και Κάσου*». Εν Αθήναις.
- Atalli, J. 1991. «*Θόρυβοι: Δοκίμιο πολιτικής οικονομίας της μουσικής*», Αθήνα: Ράππας.
- Αυγέρης, Μάρκος. 1966. «*Εισαγωγή στην ελληνική ποίηση και πεζογραφία*». Αθήνα: Θεμέλιο.
- Αυδίκος, Ευάγγελος. 2003. «*Η Κάρπαθος ως λαογραφικό και ανθρωπολογικό παράδειγμα*», στο: *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001), σσ. 71-86. Αθήνα.
- Βαρνάβας, Ιωάννης. 1952. «*Αρχαία ελληνικά αντιλήψεις περί θανάτου και κάτω κόσμου εις τα δημοτικά μας τραγούδια*». *Ελληνική Δημιουργία*, Θ'/1952, σσ. 741-745.
- Βασιλάκης, Βάσος. 1973. «*Το Μεσοχώρι της Καρπάθου*». Αθήνα.
- Βασιλαράκης, Ιωάννης. 1998. «*Γυναικείες φωνές στην παλιά ποίηση της Ολύμπου*». *Δωδεκανησιακά Χρονικά*, ΙΣΤ' (1998), σσ. 185-197.
- Βασιλαράκης, Ιωάννης. 2003. «*Η διαπάλη και συμπληρωματικότητα προφορικότητας και γραφής στη νεότερη λαϊκή ποιητική δημιουργία. Το παράδειγμα της Καρπάθου*», στο: *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001), σσ. 99-109. Αθήνα.
- Baud - Bony Samuel, *Τραγούδια των Δωδεκανήσων*, (2 τόμοι, Α'/1935, Β'/ 1938), Σύλλογος προς διάδοσιν ωφελίμων βιβλίων - Εκδόσεις Μουσικού Λαογραφικού Αρχείου, Αθήναι.
- Baud – Bony, Samuel. 1984. «*Δοκίμιο για το ελληνικό δημοτικό τραγούδι*». Ναύπλιο: Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα.
- Baud – Bony, Samuel. 1973. «*Η επικράτηση του Δεκαπεντασύλλαβου στο Ελληνικό Δημοτικό τραγούδι*», (The Predominance of the Fifteen-syllable Verse in Greek Folk Song). *Ελληνικά* 26: 301-13.
- Beck, Hans - Georg. 1988. «*Ιστορία της βυζαντινής δημώδους λογοτεχνίας*» (μετάφραση Νίκη Eideiner). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

- Βεργής, Βάσος. 1922. «*Η Κάρπαθος*». Αθήναι.
- Vernier, Bernard. 1979. «Μετανάστευση και αποδιοργάνωση της γαμήλιας αγοράς. (Η περίπτωση της Καρπάθου)», *Σκούπα* 3:60-73.
- Vernier, Bernard. 1991. «*Η κοινωνική γένεση των αισθημάτων – Πρωτότοκοι και υστερότοκοι στην Κάρπαθο*», μετάφραση Ευγενία Τσελέντη. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Βολονάκης, Μιχαήλ. 1950. «Το ερωτικόν συναίσθημα εις την δημόδη ποίησιν της Δωδεκανήσου». *Ελληνική Δημιουργία*, Ε' (1950), σσ. 203 και επ.
- Βουτιεριδής, Ηλίας. 1929. «*Νεοελληνική στιχουργική*». Αθήνα.
- Βρέλλης, Αριστοτέλης. 1998-2001. «Συμβολή στα δίστιχα και τη μουσική της Καρπάθου μέσα από τις καταγραφές του Samuel Baud-Bovy», στο: *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Α' Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος, 26-27 Μαρτίου 1994), σσ., 71-90. Αθήνα.
- Βρόντης, Αναστάσιος. 1956-1957. «Δημοτικά Τραγούδια της Ρόδου». *Δωδεκανησιακόν Αρχείον*, Β (1956-57), σσ. 267-277.
- Βρόντης, Αναστάσιος. 1930. «*Της Ρόδου παραδόσεις και τραγούδια*». Ρόδος.
- Γιαγκουλλής, Κ. 1976. «*Οι ποιητάρηδες της Κύπρου*». Θεσσαλονίκη.
- Γιαγκουλλής, Κ. 1987. «*Χριστόφορος Θ. Παλαίσης: Μια σπουδή της ποίησης και της ποιητικής του με τη μέθοδο των σχολείων*». Λευκωσία.
- Γεργατσούλης, Βασίλης. 2012. «Η συνδιαλλαγή του ανθρώπου με το Χάρο σε λαϊκές αφηγήσεις και τραγούδια της Καρπάθου». *Καρπαθιακά*, τόμ. Δ' (2012), σσ. 198-227.
- Γεωργιάδης, Γεώργιος. 1956-1957. «Δημοτικά Τραγούδια Μεσοχωρίου Καρπάθου», *Δωδεκανησιακόν Αρχείον* Β' (1956-1957), σσ. 278-288.
- Γεωργιάδης, Μηνάς. 1986. «Η γυναίκα στα τραγούδια της Καρπάθου». *Δωδεκανησιακά Χρονικά*, ΙΑ', σσ. 325 και επ.
- Γεωργίου, Γεώργιος. 1958. «*Καρπαθιακά*». Πειραιεύς.
- Γνευτός, Παύλος. 1926. «*Τραγούδια δημοτικά της Ρόδου*». Αλεξάνδρεια.
- Gregoire, Henri. 1942. «*Ο Διγενής Ακρίτας. Η βυζαντινή εποποιία στην ιστορία και στην ποίηση*». Νέα Υόρκη.
- Gregoire, Henri. 1950. «Ο Διγενής Ακρίτας», περιοδικό *Ελληνική Δημιουργία*, τόμ. ΣΤ/ 1950, σσ. 809 και επ.
- Δαμιανάκος, Στάθης. 1987. «*Παράδοση ανταρσίας και λαϊκός πολιτισμός*», Αθήνα: Πλέθρο.
- Δασκαλοπούλου-Καπετανάκη, Σ. 1987. «Ερμηνεία της συγγενειακής οργάνωσης σε σχέση με την ιδιοποίηση της γης», *Ελληνική Κοινωνία* 1:67-79.
- Dawkins, R.M., 1950-1951. «Τραγούδια των Δωδεκανήσων». *Λαογραφία*, ΙΓ', σσ. 33-99.
- Decharme, P. 1891. «*Μυθολογία της αρχαίας Ελλάδος*», Μετάφρασις Αλεξάνδρου Μ. Καραλή. Εν Αθήναις.
- Δεσγούνης, Γ. 1877. «*Του Αρμούρη, άσμα δημοτικόν της βυζαντινής εποχής*». Πετρούπολις.
- Δημαράς, Κωνσταντίνος. 1964. «*Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας – Από τις πρώτες ρίζες ως την εποχή μας*». Τρίτη έκδοση. Αθήνα: Ίκαρος.

- Διαμαντάρας, Αχιλλεύς. 1911. «Άσματα δημοτικά εκ Καστελλορίζου», *Λαογραφία*, Γ', σσ. 447-472.
- Δρακίδης, Γεράσιμος. 1937. «Ροδιακά». Αθήναι.
- Ευαγγελίδης, Τρύφων. 1935. - Μιχαηλίδης - Νουάρος Μιχαήλ. Γ., *Ιστορία της νήσου Κάσου* όπου και του Μιχαηλίδου - Νουάρου Μιχ. Γ., *Γλωσσικά και Λαογραφικά Κάσου*. Εν Αθήναις.
- Ζαβόλας, Γεώργιος. 1906. «Η Κάρπαθος», περιοδικό *Ξενοφάνης*, σσ. 130-134.
- Ζαμπέλιος, Σπυρίδων. 1852. «Άσματα δημοτικά της Ελλάδος, Εκδοθέντα μετά μελέτης ιστορικής περί Μεσαιωνικού Ελληνισμού». Κέρκυρα.
- Ζαμπέλιος, Σπυρίδων. 1859. «Πόθεν η κοινή λέξις τραγουδώ, Σκέψεις περί Ελληνικής Ποίσεως», Αθήναι: Π. Σούσσας και Α. Κτενάς.
- Ζαράφτης, Ιάκωβος. 1950-1951. «Λαογραφικά της Κω» (επιμέλεια Δημ. Β. Οικονομίδης), *Λαογραφία* ΙΓ' (1950-1951), σσ. 285-339.
- Ζυγογιάννης, Νίκος. 2013. «*Ηθη και Έθιμα ενός Λαού*». Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.topoikaitropoi.gr/blog/ithi-ke-ethima-i-fisiognomia-enos-laou/>. Ανακτήθηκε: 13 Μαρτίου 2019.
- Ζωγραφίδης Γιώργος. *Υπό Έκδοση Ι*. «Κιβωτός Μαντινάδων Ολύμπου Καρπάθου», Ρόδος.
- Ζωγραφίδης Γιώργος. *Υπό Έκδοση ΙΙ*. «Τυπικό και δεοντολογία των παραδοσιακών διασκεδάσεων στην Όλυμπο της Καρπάθου», Εκκλησιαστική Επιτροπή Ι. Ναού Ζωοδόχου Πηγής Διαφανίου, Διαφάνι, Κάρπαθος.
- Ζώρας, Γεώργιος. 1950. «Η Παναγία εις την νεοελληνικήν ποίησιν», *Ελληνική Δημιουργία*, τόμος Στ', σσ. 255-260.
- Ζώρας, Γεώργιος. 1952. «Η ξενιτεία και ο ελληνικός λαός». *Ελληνική Δημιουργία*, τεύχος 97, σσ. 213-232.
- Ζώρας, Γ. (επιμέλεια). 1956. «*Βυζαντινή Ποίησις, Βασική Βιβλιοθήκη "Αετού"*», αρ. 1. Αθήναι: Εκδ. Οίκος Ιωάννου Ν. Ζαχαροπούλου.
- Ημελλος, Στέφανος. 1977. «Με αφετηρία ένα σπάνιο δημοτικό τραγούδι της Σύμης - Το θαύμα της αναβλαστήσεως ξηρού δαυλού», *Συμαϊκά*, τόμος Γ', σσ. 40-56.
- Θέρος, Άγης. 1951-1952. «*Τα τραγούδια των Ελλήνων*» (2 τόμοι), Βασική Βιβλιοθήκη, αριθμ. 46. Αθήνα: 1951 και αρ. 47. Αθήνα: 1952.
- Ιωαννίδου-Μπαρμπαρίγου, Μαρία. 1948. «Το τραγούδι της κουμπάρας νύφης» (μελέτη). *Ελληνική Δημιουργία*, Α', σσ. 641-644.
- Ιωαννίδου-Μπαρμπαρίγου, Μαρία. 1963. «Νεώτερες μορφές δημοτικών τραγουδιών στην Κάρπαθο». *Δωδεκανησιακόν Αρχείον*, τόμ. 4, σσ. 95-101.
- Καβάφης, Κωνσταντίνος. 1963. «*Καρπαθιακά Δημοτικά Άσματα*». Πεζά, παρουσίαση - σχόλια Γιώργου Παπουτσάκη. Αθήνα: εκδ. Οίκος Φέξη.
- Κάβουρας, Παύλος. 1994. «Αυτοσχέδιο διαλογικό τραγούδι και γλεντικός συμβολισμός στην Όλυμπο Καρπάθου», στο: *Μουσικές και χοροί του Ανατολικού Αιγαίου*, σελ. 135-178. Αθήνα.

- Κάβουρας, Παύλος. 1998-2001. «Τραγουδώντας τον κόσμο: Προφορική ποίηση και ιστορία στην Όλυμπο Καρπάθου», στο: *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Α' Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος, 26-27 Μαρτίου 1994), σσ. 103-123.
- Κάβουρας, Παύλος. 1992. «Ο χορός στην Όλυμπο Καρπάθου: Πολιτισμική αλλαγή και πολιτικές αντιπαραθέσεις», *Εθνογραφικά*, 8:47-70.
- Καμηλάκης, Παναγιώτης. 1979. «Λαογραφική και γλωσσική βιβλιογραφία Καρπάθου και Κάσου των Δωδεκανήσων». *Καρπαθιακά Μελέται*, τόμος Α', σσ. 267-367. Αθήναι.
- Καρανικόλας, Παύλος. 2009. «Κοινωνική αναπαραγωγή, ενσωμάτωση στην αγορά και στρατηγικές επιβίωσης σε μια νησιωτική αγροτική κοινωνία», *Καρπαθιακά, Περιοδική Επιστημονική Έκδοση του Κέντρου Καρπαθιακών Ερευνών*, τόμος 3, σ. 443-494, Ρόδος.
- Καράς Σίμων. 1979. «Η Κάρπαθος και τα τραγούδια της», *Καρπαθιακά Μελέται*, τόμος Α', σσ. 99-117. Αθήναι.
- Καραγεώργη-Χαλκιά, Φ. 1981. «Κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη νήσου Καρπάθου», *Καρπαθιακά Μελέται 2*: 253-288.
- Καψωμένος, Ερατοσθένης. 1979. «*Το σύγχρονο κρητικό ιστορικό τραγούδι. Η δομή και η ιδεολογία του*». Αθήνα: Θεμέλιο.
- Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών. 2003. *Καρπαθιακά*, τόμος Α'. Ρόδος 2003.
- Κλαδάκης, Γιάννης. 2009. «*Παραδοσιακά τραγούδια της Ρόδου*». Ρόδος: Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Δωδεκανήσου, Σειρά Αυτοτελών Εκδόσεων, αριθ. 25.
- Κονδύλης, Παναγιώτης. 1991. «*Η παρακμή του αστικού πολιτισμού*», Αθήνα: Θεμέλιο.
- Κόνσολας, Νικίας. 1966. «Λαογραφικά Ολύμπου Καρπάθου». *Λαογραφία* ΚΑ' (1963-64) σσ. 215-368 και ΚΔ' (1966) σσ. 228-253.
- Κοσεγιάν, Χαρά. 2010. «Αρχαία επιβιώματα στα νεοελληνικά δημοτικά τραγούδια - Συμβολή στην έρευνα μέσα από το παράδειγμα - κυρίως- των Παραδοσιακών Τραγουδιών της Καρπάθου». Αθήνα: Παπαζήσης.
- Κουκουλές, Φαίδων. 1952. «Παναγίας και Αγίων νεοελληνικά επίθετα», *Ελληνική Δημιουργία*, τόμος Θ', τ. 98/1 Μαρτίου 1952, σσ. 349-357.
- Κουρμούλης, Γεώργιος. 1926. «Τραγούδια κρητικά», *Λαογραφία* Θ', σσ. 209-219.
- Κρησιώτη, Μαριγούλα και Ράφτης, Άλκης. 2003. «*Ο χορός στον πολιτισμό της Καρπάθου*». Αθήνα: εκδ. Θεάτρου Ελληνικών Χορών «Δόρα Στράτου».
- Κριάρης, Αριστείδης. 1920. «*Πλήρης συλλογή κρητικών δημοδών ασμάτων*», Β' έκδοσις. Εν Αθήναις.
- Κυριακίδης, Στίλπων. 1922. «*Ελληνική Λαογραφία, μέρος Α' - Μνημεία του λόγου*», Δημοσιεύματα του Λαογραφικού Αρχείου αρ. 3. Εν Αθήναις.
- Κυριακίδης, Στίλπων. 1934. «Η δημώδης ποίησης», στο: *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, (λ. Ελλάς), σσ. 819-821. Αθήναι: εκδ. Πυρσός.
- Κυριακίδης, Στίλπων. 1938-1948. «*Τά σύμβολα εν τη ελληνική λαογραφία*», *Λαογραφία*, τόμ. ΙΒ' (1938-1948), σσ. 503 - 546.
- Κυριακίδης, Στίλπων. 1920. «*Αι γυναίκες εις την Λαογραφίαν*». Σύλλογος προς διάδοσιν ωφελίμων βιβλίων αρ. 31. Εν Αθήναις: εκδ. Ιωάννης Ν. Σιδέρης.

- Κυριακίδης, Στίλπων. 1978. «*Το δημοτικό τραγούδι-Συναγωγή μελετών*». (Εκδοτική φροντίδα Άλκη Κυριακίδου-Νέστορος), Νεοελληνικά Μελετήματα 3. Αθήναι.
- Κυριακίδου-Νέστορος, Άλκη. 1978. «*Η θεωρία της ελληνικής λαογραφίας-Κριτική ανάλυση*». Αθήνα: Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας.
- Κωνσταντινίδης Εμμανουήλ, 1968, Συμβολή εις την εκκλησιαστικήν ιστορίαν της Δωδεκανήσου (A contribution to the history of the Church of the Dodecanese.) Published doctoral dissertation. Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Κωνσταντινίδης, Εμμανουήλ. 1970. «*Η εν Δωδεκανήσω Εκκλησία*». Αθήνα.
- Λεκατσάς, Παναγής. 1957. «*Η Ψυχή - η ιδέα της ψυχής και της αθανασίας και τα έθιμα του θανάτου*». Αθήναι: Εκδοτικόν Ινστιτούτον Αθηνών.
- Λιάβας, Λάμπρος. 1983. «*Η Κατασκευή της αχλαδόσχημης λύρας στην Κρήτη και στα Δωδεκάνησα*», *Εθνογραφικά* 4-5:117-142.
- Λιάβας, Λάμπρος. 1998-2001. «*Τα λυροτσάμπουνα στην Κάρπαθο*», στο: *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Α' Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος, 26-27 Μαρτίου 1994), σσ. 149-156.
- Λιάβας, Λάμπρος. 1994. «*Η αυτοσχέδια μαντινάδα στο ελληνικό δημοτικό τραγούδι*», στο: *Α. Λιάβας (επιμ.) Αφιέρωμα στο ελληνικό λαϊκό κλαρίνο: Ο αυτοσχεδιασμός στην ελληνική παραδοσιακή μουσική*, Αθήνα: Μέγαρο Μουσικής.
- Λιουδάκη, Μαρία. 1933. «*Κρητικές μαντινάδες*». Ηράκλειο Κρήτης.
- Λογοθέτης, Μιλτιάδης. 2010. «*Ο καρπαθιακός τύπος*». Δωδεκανησιακός τύπος (1848 2008), Αθήνα 2010, τόμος Β', σσ. 106-226.
- Λουκάτος, Δημήτριος. 1978. «*Εισαγωγή στην Λαογραφία*». Β' έκδοση, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Λουκάτος, Δημήτριος. 1984. «*Χριστουγεννιάτικα και των Γιορτών (Λαογραφία - παράδοση -I)*», Β' έκδοση. Αθήνα: Φιλιππότης.
- Λουκάτος, Δημήτριος. 1985. «*Συμπληρωματικά του Χειμώνα και της άνοιξης (Λαογραφία - παράδοση -5)*». Αθήνα: Φιλιππότης.
- Λουκάτος, Δημήτριος. 1989. «*Η ψυχολογική εμμεσότητα του ποιητικού λαϊκού λόγου και η στιχουργική αλληλογραφία των Δωδεκανησίων*», *Δωδεκανησιακά Χρονικά*, τόμ. ΙΓ', σσ. 95-102.
- Λυδάκη, Άννα. 2003. «*Λέγουν πως περνά άγγελος*», στο: *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001), σσ. 357-386.
- Μακρής, Μανόλης. 1983. «*Δωδεκανησιακά Δημοτικά Τραγούδια-Ανθολογία*». Ρόδος: εκδ. Πρίσμα.
- Μακρής, Μανόλης. 1997. «*Δωδεκανησιακά παραδοσιακά δίστιχα-Ανθολογία*». Ρόδος: Εκδόσεις Δημόσιας Βιβλιοθήκης Ρόδου αρ. 8.
- Μακρής, Μανόλης. 1986. «*Τα Εκατόλογα της Αγάπης*» (Εισαγωγή και επιμέλεια κειμένων). Ρόδος: έκδοση ΡΟΔΑ.
- Μακρής, Μανόλης. 1998. «*Τα Σαριάτικα κωπηλατικά τραγούδια*». *Δωδεκανησιακά Χρονικά*, τόμος ΙΣΤ', σσ. 265-284.
- Μακρής, Μανόλης. 2007α. «*Αρνητικές επιπτώσεις της δισκογραφίας στην παραδοσιακή μουσική και ποίηση της Δωδεκανήσου*». *Δωδεκανησιακά Χρονικά*, τόμ. Κ', σσ. 597-626.

- Μακρής, Μανόλης. 2007β. «*Τα παραδοσιακά τραγούδια της Ολύμπου Καρπάθου*», τόμος Α΄, σσ. 1-1198. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Σειρά Αυτοτελών Εκδόσεων αριθμ. 2., Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.
- Μακρής, Μανόλης. 2017. «*Τα παραδοσιακά τραγούδια της Ολύμπου Καρπάθου*», τόμος Β΄, σσ. 1-1039. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Σειρά Αυτοτελών Εκδόσεων αριθμ. 11. Ρόδος.
- Μακρής, Μανόλης. 2012. «Μετρική και στιχουργική των δωδεκανησιακών παραδοσιακών τραγουδιών». *Δωδεκανησιακά Χρονικά* ΚΕ΄, σσ. 565-614.
- Μακρής, Νίκος. 1998. «Η γλώσσα του ποιητικού λόγου στην Όλυμπο της Καρπάθου». *Δωδεκανησιακά Χρονικά*, ΙΣΤ΄, σσ. 9-298.
- Μακρής, Νίκος. 2013. «Λαογραφικά Ολύμπου Καρπάθου-Θέματα υλικού και κοινωνικού βίου», σσ. 1-887. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών-Σειρά αυτοτελών εκδόσεων αριθ. 7, Ρόδος.
- Μακρής, Νίκος. 1998. «Η ποιητική γλώσσα στην Όλυμπο της Καρπάθου». *Δωδεκανησιακά Χρονικά*, ΙΣΤ΄, σσ. 289-298.
- Μανωλακάκης, Εμμανουήλ. 1878. «*Δωρικόν ψήφισμα Καρπάθου υπό C. Wescher, μεταφρασθέν εκ της Γαλλικής μετά γενικής περιγραφής της νήσου*». Αθήνησιν 1878.
- Μανωλακάκης, Εμμανουήλ. 1891. «*Γλωσσική ύλη της νήσου Καρπάθου*», Ζωγράφειος Αγών, ήτοι μνημεία της ελληνικής αρχαιότητος ζώντα εν τω νυν ελληνικό λαώ, τόμος Α', σσ. 318-342. Εν Κωνσταντινουπόλει.
- Μανωλακάκης Εμμανουήλ. 1896. «*Καρπαθιακά, περιέχοντα την τοπογραφίαν, ιστορίαν, περιγραφήν, αρχαιολογίαν, φυσικήν κατάστασιν, στατιστικήν, τοπωνυμίας της νήσου, ήθη και έθιμα, ιδιώματα της γλώσσης, λεξιλόγιον, δημοτικά άσματα και δημώδεις παροιμίας των κατοίκων αυτής*». Εν Αθήναις.
- Μανωλακάκης, παπά Ιωάννης. 1891. «*Παροιμίας, φρασεολογία, αινίγματα και δημοτικά άσματα της νήσου Καρπάθου*», Ζωγράφειος Αγών, ήτοι μνημεία της ελληνικής αρχαιότητος ζώντα εν τω νυν ελληνικό λαώ, τόμος Α', σσ. 343-380. Εν Κωνσταντινουπόλει.
- Μαυρής, Νικόλαος και Παπαδόπουλος, Ευ. 1926. «*Δωδεκανησιακή Λύρα*», τόμος πρώτος Κασιακή Λύρα, ήτοι δημώδης ποίησις και μουσική της νήσου Κάσου. Πορτ Σάιδ: Τύποις «Νέας Ηχούς».
- Μέγας, Γεώργιος. 1963. «*Ελληνικαί εορταί και έθιμα λαϊκής λατρείας*», Β' έκδοσις. Αθήναι.
- Μέγας, Γεώργιος. 1967. «*Εισαγωγή εις την Λαογραφίαν*». Αθήνα.
- Μελάς, Εμμανουήλ. 1972. «*Η Κάρπαθος στον αγώνα της Παλιγγενεσίας*». Αθήναι.
- Μελάς, Κωνσταντίνος. 1979. «Η εποχή του χαλκού στην Κάρπαθο», *Καρπαθιακαί Μελέται* 1: 131-192.
- Μελάς, Σπύρος. 1950. «Στις πηγές της εθνικής τέχνης», *Ελληνική Δημιουργία*, τόμος ΣΤ, σσ. 325-328.
- Μελάς, Σπύρος. 1952. «Ο Ερωτόκριτος του Κορνάρου», *Ελληνική Δημιουργία*, τόμος Θ΄, σσ. 645-652.
- Μερακλής, Μιχάλης. 1986. «*Ελληνική Λαογραφία - Ήθη και έθιμα*». Αθήνα: Οδυσσέας.

- Μερακλής, Μιχάλης. 1999. «Θέματα Λαογραφίας». Αθήνα: Καστανιώτης.
- Μηνάς, Κωνσταντίνος. 1958, «Επώνυμα στην Όλυμπο της Καρπάθου», *Δωδεκανησιακό Αρχείο* 3:265-271.
- Μηνάς, Κωνσταντίνος. 2002. «*Τα γλωσσικά ιδιώματα της Καρπάθου*», Ρόδος: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου - Παγκαρπαθιακός Σύλλογος Ρόδου.
- Μηνάς, Κωνσταντίνος. 2000. «*Τοπωνυμικό της Καρπάθου*». Αθήνα: Εξάντας.
- Μηνάς, Κωνσταντίνος. 2005. «*Ιστορικά, αρχαιολογικά και λαογραφικά της Καρπάθου*», Κάρπαθος: Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Σειρά αυτοτελών εκδόσεων, αριθ. 1.
- Μηνάς, Κωνσταντίνος. 2006. «*Λεξικό των ιδιωμάτων της Καρπάθου*», Κάρπαθος: Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Σειρά αυτοτελών εκδόσεων αριθ. 4.
- Μηνάς, Κωνσταντίνος. 1978. «*Τα γεωγραφικά ονόματα στα δημοτικά τραγούδια της Καρπάθου*», τόμ. Karpathian Heritage, έκδοση του Federation of Karpathian Societies of America, Inc. New York, σσ. 210-220.
- Μηνάς, Κωνσταντίνος. 1979-1981. «Ένα αρχαίο μοτίβο στο τραγούδι "του γεφυριού της Άρτας"». *Λαογραφία*, τόμ. ΛΒ', σσ. 293-297.
- Μηνάς, Κωνσταντίνος. 1997. «Λίγο φως στην ιστορία της Καρπάθου από τη μελέτη των τοπωνυμίων της», στο: *Φιλερήμου Αγάπησις, Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Αγαπητό Γ. Τσοπανάκη*, σσ. 373-400. Ρόδος.
- Μιρασγέζα, Μαρία. 2003. «Ο λαϊκός πολιτισμός της Καρπάθου μέσα από τα δημοτικά της τραγούδια». στο: *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001), σσ. 427-484.
- Μιχαηλίδης, Μιχαήλ. 1913. «*Καρπαθιακά Δημοτικά Άσματα*». Κωνσταντινού-πολις.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Γεώργιος. 1984. «Παρατηρήσεις στο κληρονομικό έθιμο της Καρπάθου», *Καρπαθιακά Μελέται* 3:7-27.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1972. «Το κληρονομικόν έθιμον των κανακάρηδων εν Δωδεκανήσω», *Λαογραφία* 28:161-174.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1972. «*Λεξικόν της Καρπαθιακής Διαλέκτου*». Αθήναι: Παπαζήσης.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1928. «*Δημοτικά Τραγούδια Καρπάθου, Ήτοι Συλλογή απάντων των εκδεδομένων και ανεκδότων Καρπαθιακών τραγουδιών μετά εισαγωγής περί της καρπαθίας διαλέκτου*», Αθήναι.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1932. «*Λαογραφικά Σύμμεικτα Καρπάθου*», τόμος Α'. Αθήναι.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1934. «*Λαογραφικά Σύμμεικτα Καρπάθου*», τόμος Β'. Αθήναι.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1940-1949. «*Ιστορία της νήσου Καρπάθου*». Αθήναι.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1956. «Ποικίλα Λαογραφικά της Καρπάθου». *Λαογραφία* ΙΣΤ', σσ. 105-144.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ και Ευαγγελίδης, Τρύφων. 1935. «*Ιστορία της νήσου Κάσου*». Αθήναι.

- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1939. «Αι σχέσεις της Κρήτης μετά των γειτονικών νήσων Καρπάθου και Κάσου ανά τους αιώνες». *Επετηρίς Εταιρείας Κρητικών Σπουδών*, τόμ. Β', σσ. 109-115.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος Μιχαήλ. 1945. «Για να γνωρίσουμε τη Δωδεκάνησο: Μελέτη ιστορική, αρχαιολογική, τοπογραφική, οικονομική, τουριστική, λαογραφική». Αθήνα: Αετός.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1951. «Χρονικόν της νήσου Καρπάθου: από του ελληνοϊταλικού πολέμου (28 Οκτωβρίου 1940) μέχρι της ενσωματώσεως αυτής εις την Ελλάδα (1948)». Πιττσβούργον Πεννσυλβανίας: εκδ. Παν-Καρπαθιακής Εκπαιδευτικής και Προοδευτικής Οργανώσεως Αμερικής.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαήλ. 1951. «Περί τινων ενδιαφερόντων φαινομένων του γλωσσικού ιδιώματος της Καρπάθου», *περιοδ. Αθηνά*, 55, σσ. 19-42.
- Μότσιοι, Γιάννης. 1992. «Ελληνικό μοιρολόγι-Προβλήματα ερμηνείας και ποιητικής τέχνης». Ιωάννινα: *Δωδώνη*, τόμ. 23ος, σσ. 166-227.
- Μουτσόπουλος, Νικόλαος. 1978. «Κάρπαθος». Θεσσαλονίκη.
- Νικολαΐδης, Μελής (επιμέλεια). 1957. «Κυπριακή λογοτεχνία». Αθήναι: Βασική Βιβλιοθήκη «Αετού» αρ. 6.
- Νομικός, Ανδρέας. 1948. «Μοιρολόγια», *Ελληνική Δημιουργία Α'*, σσ. 13-16.
- Οθείτου, Άννα. 1957. «Δημοτικά τραγούδια της Καρπάθου», *περιοδ. Δωδεκάνησος*, εκδ. Νομαρχίας Δωδεκανήσου, έτος Α', τεύχος 11, σσ. 47-48, και τεύχος 12, σ. 24.
- Οικονομίδης, Δημήτριος. 1960-1961. «Το δημώδες άσμα "Όνειρο της Παναγίας"», *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου*, τόμος ΙΓ'-ΙΔ', σσ. 35-51.
- Οικονομίδου, Τατιάνα. 1966. «Η γυναικεία φορεσιά της Καρπάθου». *Λαογραφία*, τόμ. ΚΔ', σσ. 254-267.
- Καραμάνος, Κ. 1949. «Παινήματα της αγαπητικιάς» (από τη συλλογή Κ.), *Ελληνική Δημιουργία*, τόμος τέταρτος, σσ. 250 - 254.
- Παντελίδης, Χρ. 1923. «Οι ποιητάρηδες της Κύπρου», *Λαογραφία Ζ'*, σσ. 115-120.
- Παπαχριστοδούλου, Χρ. 1959 και 1961. «Δημοτικά Τραγούδια της Ρόδου», *Λαογραφία ΙΗ'* (1959) σσ. 257-325 και *ΙΘ'* (1961) σσ. 96-158.
- Πασαγιάννης, Κώστας. 1928. *Μανιάτικα μοιρολόγια και τραγούδια*. Εν Αθήναις: Σύλλογος προς διάδοσιν ωφελίμων βιβλίων.
- Παυλίδης Αντώνιος. (Υπό Έκδοση). «Παραδοσιακοί σκοποί και τραγούδια της Ολύμπου Καρπάθου στην Βυζαντινή σημειογραφία-Ιωάννης Ν. Παυλίδης: Συλλογή, Μουσική ερμηνεία», Ρόδος.
- Παυλίδης, Γιάννης. 2004. «Τα μουσικά όργανα και οι διασκεδάσεις στην Όλυμπο της Καρπάθου». Ρόδος.
- Πελεγρίνης, Θεοδόσιος. 1984. «Η Ιδέα της επιβίωσης στο καρπαθιακό μοιρολόι». *Καρπαθιακά Μελέται*, τόμ. τρίτος. Αθήνα.
- Περιστερή, Σπυρίδων. 1961. «Ο άσκαυλος (τσαμπούνα) εις την Νησιωτικήν Ελλάδα», *Λαογραφία* 13-14:52-71.

- Πετρόπουλος, Δημήτριος. 1953. «Οι ποιητάρηδες στην Κρήτη και στην Κύπρο», *Λαογραφία* ΙΕ', σσ. 374-400.
- Πετρόπουλος, Δημήτριος. 1958 και 1959. «*Δημοτικά Τραγούδια*». Αθήνα: Βασική Βιβλιοθήκη, τόμ. Α', 1958, τομ. Β', 1959.
- Πολίτης, Α. 1984. «*Η ανακάλυψη των ελληνικών δημοτικών τραγουδιών*», Αθήνα: Θεμέλιο.
- Πολίτης, Αλέξης. 1957. «Το Δημοτικό Τραγούδι», στο: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, τόμ. ΙΑ', σσ. 284-299.
- Πολίτης, Λίνος. 1981. «Νεότερες απόψεις για την γένεση και τη δομή του Δεκαπεντασύλλαβου», *Ακαδημία Αθηνών* 56:211-228.
- Πολίτης, Νικόλαος. 1871 και 1874. «*Μελέτη επί του βίου των νεωτέρων Ελλήνων. Τόμος πρώτος: Νεοελληνική Μυθολογία*». Εν Αθήναις, Α'/ 1871, Β'/ 1874.
- Πολίτης, Νικόλαος. 1904. «*Μελέται περί του βίου και της γλώσσης του Ελληνικού Λαού. Παραδόσεις, Α Β*». Εν Αθήναις: Βιβλιοθήκη Μαρασλή.
- Πολίτης, Νικόλαος. 1914. «*Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού*». Εν Αθήναις.
- Πολίτης, Νικόλαος. 1920. «Γνωστοί ποιηταί δημοτικών ασμάτων», *Λαογραφικά Σύμμεικτα*, τόμος Α', σσ. 211-236.
- Πολίτης, Νικόλαος. 1920. «Η παραχάραξις των δημοτικών ασμάτων», *Λαογραφικά Σύμμεικτα*, τόμος Α', σσ. 272-286.
- Πρεάρης, Νικόλαος. 2009. «*Μελισμένος λόγος - τραγούδια και σκοποί της Ολύμπου Καρπάθου σε σημειογραφία ευρωπαϊκής μουσικής*» Αθήνα: έκδοσις του Συλλόγου Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η Δήμητρα».
- Πρωτοψάλτης, Μαν. 1934-1937. «Τραγούδια και μοιρολόγια της Καρπάθου», *Λαογραφία* ΙΑ', σσ. 151-190.
- Ricoeur, P. 1990. «*Η αφηγηματική λειτουργία*», Αθήνα: Καρδαμίτσας.
- Ρωμαίος, Κ. 1963. «Μια ανασύνθεση παλαιού ποιητικού υλικού στην Κάρπαθο». *Δωδεκανησιακόν Αρχεῖον*, 47, σσ. 214-225.
- Ρωμαίος, Κ. 1980. «*Κοντά στις ρίζες*», Αθήνα: Εστία.
- Σακελλαρίδης, Κώστας. 1965. «Το Νισυρικό δημοτικό τραγούδι». *Νισυριακά*, τόμος Β', Αθήνα.
- Σαμαρά, Ζωή. 2003. «Η τέχνη του "μη έντεχνου λόγου". στο: *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001), σσ. 632-638.
- Σαραφοπούλου, Ρόζα. 1950. «Τα ερωτικά λιανοτραγούδα», *Δημιουργία* ΣΤ', σσ. 355-363.
- Σαρρή-Μπεχράκη, Αν. 2012. «Μαρία, Ομηρικοί θρήνοι και μοιρολόγια της Δωδεκανήσου», *Δωδεκανησιακά Χρονικά* τομ. ΚΕ', σσ. 675-683.
- Saunier, Guy. 1983. «*Το Δημοτικό τραγούδι της ξενιτιάς*». Αθήνα: Εκδοτική Ερμής.
- Saunier, Guy. 1999. «*Ελληνικά Δημοτικά Τραγούδια. Τα Μοιρολόγια*». Αθήνα: Νεφέλη.
- Σβορόνος, Νίκος. 1987. «*Ανάλεκτα νεοελληνικής ιστορίας και ιστοριογραφίας*». Αθήνα: Θεμέλιο.

- Σεβδαλής, Κωνσταντίνος. 1980. «Η ποιητική έκφραση στη ζωή των Καρπαθίων», περ. *Κάρπαθος*, τεύχος 4/Φθινόπωρο 1980, σσ. 19-26.
- Σεβδαλής, Κωνσταντίνος. 1982. «Σχόλια για την καρπάθικη μαντινάδα», περ. *Κάρπαθος*, τεύχος 9-12, σσ. 28-32.
- Σηφάκης, Γρ. 1988. «Για μια ποιητική του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού», Ηράκλειο: Π.Ε.Κ.
- Σκιαδά, Β. 1993. «Πολιτισμική αλλαγή και υλικός πολιτισμός: Η κοινωνική ιστορία της κολαΐνας», *Εθνολογία* I: 85. ι 16.
- Σκίπης, Σωτήρης. 1949. «Το Εικοσιένα και το δημοτικό τραγούδι». *Ελληνική Δημιουργία*, τόμ. Γ', σσ. 352 και επ.
- Σκοπετέα, Σοφία. 1972. *Τα μανιάτικα μοιρολόγια*. Αθήνα.
- Σπανδωνίδης, Πέτρος. 1962. «Η ελληνικότητα» (δοκίμιο). Θεσσαλονίκη.
- Σπανδωνίδης, Πέτρος. 1962. *Οι κλεφταρματωλοί και τα τραγούδια τους*. Αθήνα.
- Σπαταλάς, Γεράσιμος. 1944. *Νεοελληνική μετρική*, Β' έκδοση. Αθήνα.
- Σπαταλάς, Γεράσιμος. 1946. *Η μορφολογία των δημοτικών τραγουδιών μας*. Αθήνα.
- Σπαταλάς, Γεράσιμος. 1960. *Η στιχουργία των ελληνικών δημοτικών τραγουδιών*. Αθήνα.
- Σπαταλάς, Γεράσιμος. 1961. *Εισαγωγή στη μελέτη των ελληνικών Δημοτικών Τραγουδιών*. Αθήνα.
- Σπαταλάς, Γεράσιμος. 1951. «Τα κάλαντα και η μορφολογία τους», *Ελληνική Δημιουργία* 1951, σσ. 785-788.
- Συκουτρής, Τ. 1937. «"Εισαγωγή" στο Αριστοτέλους, *Περί Ποιητικής*, Μετάφρασις υπό Σ. Μενάρδου, Εισαγωγή, κείμενον και ερμηνεία υπό Ι. Συκουτρή». Αθήνα: Εστία.
- Σύλλογος Νέων Ολύμπου-Διαφανίου, «*Διαγωνισμός μαντινάδας 1994*», (χωρίς χρονολογία και τόπο έκδοσης).
- Σύλλογος Ολύμπου-Διαφανίου Βαλτιμόρης Αμερικής. 1992. «*Οδοιπορικό από την Όλυμπο-Πενήντα χρόνια στη Βαλτιμόρη*» [Δίγλωσση Έκδοση στα Ελληνικά και Αγγλικά], σελ. 1-209, Βαλτιμόρη-ΗΠΑ.
- Ταρσούλη, Αθηνά. 1947-1950. «*Τα Δωδεκάνησα*», τόμοι Α-Γ. Αθήνα.
- Ταρσούλη, Αθηνά. 1946. «*Κάρπαθος*». *Νέα Εστία*, τόμ. Μ', σσ. 752 κ. εξ. και 806 κ. εξ.
- Τσιπαρνλής, Ζαχαρίας. 1985. «Ανθολογία του δημοτικού τραγουδιού της Δωδεκανήσου. Σκέψεις και προτάσεις». *Καλυμνιακά Χρονικά*, Ε', σσ. 93-106.
- Τωμαδάκης, Νικόλαος. 1979. «Ο αποικισμός Καρπαθίων εις Μικρασίαν και το Αϊδίνι», *Καρπαθιακά Μελέται*, τομ. Α', σελ. 24-32.
- Φράγκος, Αναστάσιος. 1957. «*Κάρπαθος - Τα καρπαθιακά μου δημοσιεύματα*. Ιστορικά - Φιλολογικά - Δημογραφικά κλπ». Αθήνα.
- Φραγκόπουλος, Ι. 1958. «*Η Δωδεκάνησος υπό ιταλοκρατίαν*». Αθήνα.

- Φωριέλ, Κλαύδιος-Κάρολος. 1955. «*Δημοτικά Τραγούδια της συγχρόνου Ελλάδος*», μετάφραση Απ. Δ. Χατζηεμμανουήλ, Χ. Τεγόπουλος, Ν. Νίκας. Αθήνα.
- Χαβιράς, Δημοσθένης. 1891. «*Συλλογή δημοτικών ασμάτων της νήσου Καρπάθου*», Ζωγράφειος Αγών, ήτοι μνημεία της ελληνικής αρχαιότητος ζώντα εν τω νυν ελληνικό λαώ, τόμος Α', σελ. 271-292. Εν Κωνσταντι-νουπόλει.
- Χαβιράς, Μιχαήλ. 1910-1911. «Περί του Κάστρου της Σουρίας μετά παραλλαγών των εις αυτό αναφερομένων ασμάτων». *Λαογραφία*, 2, σσ. 557-574.
- Χαλκιάς, Γεώργιος. 1980. «*Μούσα Ολύμπου Καρπάθου*». Αθήνα.
- Χαλκιάς, παπα-Γιάννης. 1978-1980. «*Τραγούδια της Ολύμπου*». Πειραιάς: Εφημερίδα «Φωνή της Ολύμπου».
- Χαλκιάς, παπα-Γιάννης. 1984. «Λαογραφικά στοιχεία από την Έλυμπο της Καρπάθου». *Καρπαθιακαί Μελέται*, τόμος Γ', σσ. 287-314.
- Χανιώτης, Βάσος. 1963. «*Κάρπαθος*». Αθήνα.
- Χατζηθεοδώρου, Γεώργιος. 1989. «*Τραγούδια και σκοποί στην Κάλυμνο*», Κάλυμνος.
- Χατζηθεοδώρου, Γεώργιος. 2008. «*Τραγούδια και Σκοποί στην Κω*». Αθήνα: Δημοσιεύματα του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας, αρ. 28.
- Χατζηθεοδώρου, Γεώργιος. 2009. «Τα τραγούδια και οι σκοποί της Καρπάθου μέσα από την καταγραφή του Samuel Baud-Bovy, η σχέση τους με των άλλων νήσων και η αναγκαιότητα νέας καταγραφής τους», *Καρπαθιακά*, τόμος Γ', σελ. 325-334.
- Ψυχογιού, Ελένη. 2008. «*“Μαυρηγή” και Ελένη-Τελετουργίες θανάτου και αναγέννησης. Χθόνια μυθολογία, νεκρικά δρώμενα και μοιρολόγια στη σύγχρονη Ελλάδα*». Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών, Δημοσιεύματα του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας, αριθ. 24.

Β.ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Abu-Lughod, L. 1986. “*Veiled Sentiments: Honor and poetry in a Bedouin Society*”. Berkeley: University of California Press.
- Alexiou, Margaret. 1974. *The Ritual Lament in Greek Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Anderson. B. 1983. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, London: Verso.
- Bakhtin, M.M. 1981. “The Dialogic Imagination: Four Essays”, in M. Holquist (Ed.). Austin: University of Texas Press.
- Banfield, E. 1958. *The Moral Basis of a Backward Society*. New York: Free Press
- Baud-Bovy, S. 1935. *Chansons du Dodecanese*, 2 vols. Athens: Sideris.

- Bauman R. and Briggs. 1990. "Poetics and performance as Critical Perspectives on Language and Social Life", *Annual Review of Anthropology* 19:59-88.
- Bauman, Richard. 1977. "Verbal Art as Performance". Prospect Heights: IL: Waveland Press.
- Beaton, Roderick. 1980. "Folk Poetry of Modern Greece". Cambridge: Cambridge University Press.
- Berger, P. and Luckmann, Th. 1966. *The Social Construction of Reality*. Garden City. N.Y.: Doubleday.
- Bourdieu, P. 1977. *Outline of a theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Briggs, C.L. 1988. *Competence in Performance: The Creativity of Tradition in Mexicano Verbal Art*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Butcher, S.H. 1920. *The Poetics of Aristotle*. London: MacMillan.
- Cambell, J.K. 1964, *Honour, Family and Patronage*, Oxford: Clarendon.
- Capetanakis, Sophie. 1979. *Parente et Organisation Sociale a Elymbos de Karpathos*. Doctoral dissertation submitted at the Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales . Paris.
- Caraveli, Anna (also Anna Caraveli-Chaves). 1978. "Love and Lamentation in Greek Oral Poetry". Ph.D. dissertation, Comparative Literature Department, Comparative Literature Department, State University of New York at Binghamton.
- Caraveli, Anna. 1982. "The Song Beyond the Song: Aesthetics and Social Interaction in Greek Folksong". *Journal of American Folklore* 95:129—158.
- Caraveli, Anna. 1985. "Scattered in Foreign lands: A Greek Village in Baltimore". Maryland: Baltimore Museum of Art.
- Caraveli, Anna. 1985. "The Symbolic Village: Community Born in Performance". *Journal of American Folklore* 98: 259-286.
- Caton, «The poetic Construction of self». *Anthropological Quarterly* 58 (4):141-151.
- Clifford J. and Marcus, G. (Eds). 1986. *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*. Berkeley: University of California Press.
- Cowan, J. 1990. *Dance and the Body Politic in Northern Greece*, Princeton: Princeton University Press.
- Danforth, Loring. 1982. *The Death Rituals of Rural Greece*. Princeton: Princeton University Press.
- Davis, John. 1977. *People of the Mediterranean: An Essay in comparative Social Anthropology*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Dawkins, R.M. 1933. "Letter-writing in Verse". *Journal of Hellenic Studies* 53:1, 11-112.
- Diamond, Stanley. 1974. *In Search of the Primitive*. New Brunswick: Transaction
- Diamond, Stanley. 1977. "On Reading Vico". *Dialectical Anthropology*. 2:19-32.
- Diamond, Stanley. 1979. "Toward the Definition of a Sacred Society". *Humanitas* 15 (1): 101-112.
- Diamond, Stanley. 1986. "Preface". In "Anthropologists and Poets; Poets and Anthropologists". *Dialectical Anthropology*. 11:101-132.
- Dorsch, T.S. 1963. "Classical Literary Criticism. Aristotle/ Horace/ I.onginus". London: Penguin Books.

- Du Boulay, Juliet. 1974. *Portrait of a Greek Mountain Village*. Oxford: Clarendon Press.
- Evans-Pritchard, E.E. 1940. *The Nuer*, Oxford: Clarendon Press.
- Fabian, J., 1990. Power and Performance: Ethnographic Explorations Through Proverbial Wisdom and Theater in Shaba, Zaire. Madison, Wisconsin: The University of Wisconsin Press.
- Feld, S. 1987. "Dialogic Editing: Interpreting How Kaluli Read "Sound and Sentiment". *Cultural Anthropology* 2(2): 190-210.
- Feldman, Walter. 1975. "Middle Eastern Music Among Immigrant Communities in New York City." *Traditions Spring 1975*: 19-25.
- Finnegan, Ruth. 1977. *Oral Poetry*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Finnegan, Ruth. 1992. "Oral Traditions and the Verbal Arts: A Guide to Research Practices". London: Routledge.
- Friedl, Ernestine. 1962. *Vasilika, a Village in Modern Greece*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Friedman, J. 1992. "Past in the Future: History and the Politics of Identity". *American Anthropologist* 94(4) 7-859.
- Gilmore, David. 1982. "Anthropology of the Mediterranean Area". *Annual Review in Anthropology* 11: 175—205.
- Gilmore, David (Ed.). 1987. "Honor and Shame and the Unity of the Mediterranean". Washington: American Anthropological Association.
- Gramsci, Antonio. 1971. "Prison Notebooks". New York: International Publishers.
- Gramsci, Antonio. 1971. *Selections from the Prison Notebooks*. London: Lawrence and Wishart.
- Glassie, Henry, Edward D. Ives, and John F. Szwed. 1971. *Folksongs and their Makers*. Bowling Green, OH: Bowling Green Popular Press.
- Herzfeld, Michael. 1980. "Honor and Shame: Problems in the Comparative Analysis of Moral Systems". *Man (N.S.)*, 15: 339-351. London: Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland.
- Herzfeld, Michael. 1981a. "Performative Categories and Symbols of Passage in Rural Greece". *Journal of American Folklore* 94: 44-57.
- Herzfeld, Michael. 1981b. "An Indigenous Category of Meaning and its Elicitation in Performative Context". *Semiotica* 34:113-141.
- Herzfeld, Michael. 1982. *Ours Once More: Folklore, Ideology, and the Making of Modern Greece*. Austin: University of Texas Press.
- Herzfeld, Michael. 1985. *The Poetics of Manhood: Contest and Identity in a Cretan Mountain Village*. Princeton: Princeton University Press.
- Herzfeld, Michael. 1987a. *Anthropology Through the Looking Glass: Critical Ethnography in the Margins of Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Herzfeld, Michael. 1987b. "'As in Your Own House'": Hospitality, Ethnography, and the Stereotype of Mediterranean Society". In: D. Gilmore (ed.) *Honor and Shame and the Unity of the Mediterranean*, pp. 75-89. Washington: American Anthropological Association.
- Hirschon, Renee. 2008. "Bourdieu in Olymbos: The Symbolic Character of the Karpathiot House". In: Alexiadis, M. (Ed.) *Proceedings of the 3rd International Conference on Karpathiot Folklore*, pp. 565-579. Athens.

- Hobsbaum, E. and Ranger, T. (Eds.). 1983. "Inventing Tradition". Cambridge: Cambridge University Press.
- Hymes, D. 1974. *Foundations in Sociolinguistics: An Ethnographic Approach*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Hymes, D. 1981. "In Vain I Tried to Tell You". Essays in Native American Ethnopoetics. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Jung, Hwa Yol. 1988. "Being, Praxis, and Truth: Toward a Dialogue between Phenomenology and Marxism". *Dialectical Anthropology* 12: 307-328.
- Jung, Hwa Yol and Jung, Petee. 1977. "Revolutionary Dialectics: Mao Tse-Tung and Maurice Merleau-Ponty". *Dialectical Anthropology* 2 (1) : 33-56.
- Karp, Ivan. 1980. "Beer Drinking and Social Experience in an African Society: An Essay in Formal Sociology". In: Ivan Karp and Charles S. Bird, *Explorations in African Systems of Thought*, pp. 83-119. Bloomington: Indiana University Press.
- Kavouras, Pavlos. 1989. "The Medea of Euripides: An Anthropological Perspective". *Dialectical Anthropology* 13: 123-142.
- Kavouras, Pavlos. 1990. "Glendi and Xenitia: The Poetics of Exile in Rural Greece (Olymbos, Karpathos)". Ph.D. Dissertation. New School for Social Research. Ann Arbor. Michigan: U.M.I.
- Kavouras, Pavlos. 1994a. "Where the Community 'Reveals Itself': Reflexivity and Moral Judgment in Karpathos, Greece". In: Kirsten Hastrup and Peter Hervik (eds.), *Social Experience and Anthropological Knowledge*, pp. 139-165. London and New York: Routledge.
- Kavouras, Pavlos 1994b. "Singing the World: Oral Poetry and History at Olymbos, Karpathos". In: Rika Benveniste and Theodoros Paradellis (eds.), *Narrativity, History and Anthropology*, pp.40-163. Mytilini: University of the Aegean.
- Kavouras, Pavlos. 1996. "The Karpathos Ghlendi as Ritual and Performance: A Critical Anthropological Approach of the Symbolism of Traditional Performing Arts". In: *Folk Ritual Acts: Old Forms, Contemporary Expressions*, pp. 65-81. Athens: Ministry of Culture–Department of Folk/Popular Culture.
- Kirshenblatt-Gimblett, Barbara. 1983. "Studying Immigrant and Ethnic Folklore". In: Richard M. Dorson (Ed.) *Handbook of American Folklore*, pp. 39-47. Bloomington: Indiana University Press.
- Kyriakidou-Nestoros, Alki. 1986. "Introduction to Modern Greek Ideology and Folklore". *Journal of Modern Hellenism* 3: 35-46.
- Lord, A. 1960. *The Singer of Tales*. Cambridge: Harvard University Press.
- Lord, Albert Bates. 1965. *The Singer of Tales*. New York: Atheneum.
- MacIntyre, A. 1984. *After Virtue: A Study in Moral Theory*. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press.
- MacIntyre, Alasdair. 1988. *Whose Justice? Whose Rationality?*. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press.
- Marcus G. and Fisher, M. 1986. *Anthropology as Cultural Critique*. Chicago: The University of Chicago Press.

- Meeker M. 1979. *Literature and Violence in North Arabia*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Merriam, A. 1964. *The Anthropology of Music*. Evanston: North Western University Press.
- Mouzelis, Nikos. 1978. *Modern Greece: Facets of Underdevelopment*. London: Macmillan.
- Ortner, S. 1984. "Theory in Anthropology since the Sixties". *Comparative Studies in Society and History* 26: 126-166.
- Peristiany, J. , (Ed.).1970. *Honour and Shame*. Chicago University Press
- Philippides, Demetrios.1972. "Shoemaking in Olymbos of Karpathos". *Laographia* 28: 39-65.
- Philippides, Demetrios. 1973. *The Vernacular Design Setting of Elymbos: A Rural Spatial System in Greece*. Ann Arbor, Michigan: U.M.I
- A. Preminger, F. Warnke and O.B. Hardison. (Eds.) 1990. *Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics*. Princeton. Princeton University Press.
- Seremetakis, N.C. 1991. *The Last World: Women, Death and Divination in Inner Mani*. Chicago: The Chicago University Press.
- Pitt-Rivers, J. 1977. *The Fate of Schechem, or the Politics of Sex*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rabinow,P. 1977. *Reflections on Fieldwork in Morocco*. Berkeley: California University Press.
- Rossi,I. 1983. *From the Sociology of Symbols to the Sociology of Signs: Toward a Dialectical Sociology*. New York: Columbia University Press.
- Skiada V. 1990. *Gender and Material Culture:The History of Wealth in Olympos, a Greek Insular Village*. Ph. D. Thesis. Michigan: U.M.L.
- Schneider, Jane. 1971. "Of Vigilance and Virgins: Honor, Shame and Access to Resources in Mediterranean Societies". *Ethnology* 10: 1-24.
- Schneider, Jane and Schneider, Peter. 1976. *Culture and Political Economy in Western Sicily*. New York: Academic Press.
- Sowayan. S.A. 1985. "*Nabati Poetry: The Oral Poetry of Arabia*". Berkeley: University of California Press.
- Turner. V. and Bruner. E (Eds). 1986. *The Anthropology of Experience*, Chicago: The University Of Illinois Press.
- Vansina, J. 1985. *Oral Tradition as History*, Madison. Wisconsin: The University of Wisconsin Press.
- Vernier, Bernard. 1977a. *Rapports de Parente et Rapports de Domination*. Unpublished doctoral dissertation. The University of Paris.
- Vernier, Bernard. 1977b. "Emigration et dereglement du marche matrimonial"(Migration and disorganization of the bridal market). *Actes de la Reserche en Sciences Sociales* 15: 31-58. Greek translation in *Skoupa*, 1979, 3: 60-73.
- Vernier, Bernard. 1984. "Putting Kin and Kinship in Good Use: The Circulation of Goods". Labour and Names on Karpathos (Greece)". In: *Medick and D. Sabean (Eds) Interest and Emotion*, pp. 28-76. Cambridge: Cambridge University Press.
- Williams, Raymond. 1977. *Marxism and Literature*. New York: Oxford University Press.

Whalley, George. 1967. *Poetic Process*. New York: Meridian.

10. Συμπληρωματικά Τεκμήρια

α. Κείμενα (πηγές, αρχειακά τεκμήρια κτλ.)

Αρχεία με εκτεταμένο υλικό καταγραφής ολυμπτίκων γλεντιών:

- Αρχείο Γεωργίου Ηλ. Ζωγραφίδη
- Αρχείο Γεωργίου Χαλκιά
- Αρχείο Μανόλη Μακρή
- Αρχείο Γιώργου Γιωργάκη
- Αρχείο Ειρήνης Κων. Διακογεωργίου
- Αρχείο Ειρήνης συζ. Γεωργίου Βασιλειάδη, το γένος Μηνά Μηνιασή
- Δεκάδες άλλα παρόμοια αρχεία, διαθέσιμα από Ολυμπίτες και Ολυμπίτισσες, με υλικό κυρίως από γλέντια σε οικογενειακά σημαντικά γεγονότα (γάμος, βάπτιση, «εφτά»)

β. Χάρτες

-

γ. Οπτικά και ακουστικά τεκμήρια (σχέδια, φωτογραφίες, αρχεία ήχου, βίντεο κτλ.)

Γ1: Αρχεία με φωτογραφικό, ηχητικό και οπτικοακουστικό υλικό:

- Αρχείο Ιωάννη Χατζηβασίλη
- Αρχείο Αλέξανδρου Λαμπρίδη
- Αρχείο Νικολάου Ι. Παραγυιού

- Αρχείο Φίλλιπα Ν. Φιλλιπάκη
- Αρχείο Κωνσταντίνου (Ντίνου) Λιορεΐση

Γ.2 Δισκογραφία

- Αδελφότητα Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η Δήμητρα», Το πανύρι τ' Αή Αννίου του Βρουκουντίτη, Αρχείο Κωνσταντίνου Ν. Νταή, 2005
- Αδελφότητα Ολυμπιτών Ρόδου 'Η Βρυκούς', Βυζαντινοί Ύμνοι
- Αδελφότητα Ολυμπιτών Ρόδου 'Η Βρυκούς', Γλέντι στο Σελλάι, 1996
- Αδελφότητα Ολυμπιτών Ρόδου 'Η Βρυκούς', Παραδοσιακά ακούσματα, 2003
- Αδελφότητα Ολυμπιτών Ρόδου 'Η Βρυκούς', Στους Ρυθμούς της παράδοσης 1, 1994
- Αδελφότητα Ολυμπιτών Ρόδου 'Η Βρυκούς', Στους Ρυθμούς της παράδοσης 2, 1995
- Αδελφότητα Ολυμπιτών Ρόδου 'Η Βρυκούς', Τα παιδιά μας τραγουδούν, 2001
- Αδελφότητα των Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η Δήμητρα», Σκοποί και τραγούδια της Ολύμπου 1, 1995
- Αδελφότητα των Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η Δήμητρα», Σκοποί και τραγούδια της Ολύμπου 2, 1996
- Αδελφότητα των Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η Δήμητρα», Συνεχίζοντας την παράδοση (δίσκος νεολαίας), 1999
- Αντιμνησιάρης Κωνσταντίνος, Το παράπονο της μηλιάς, στο: *Της φύσης και του έρωτα*, Καλλιτεχνικός Σύλλογος Δημοτικής Μουσικής Δόμνα Σαμίου, 2006
- Αντιμνησιάρης Κωνσταντίνος, Ο Καλομοίρης και ο Σαρακηνός, στο: *Τα Ακριτικά και των Αντρειωμένων*, Καλλιτεχνικός Σύλλογος Δημοτικής Μουσικής Δόμνα Σαμίου, 2017
- Bagpipes of Greece United Kingdom, Topic Records 2005
- Βουλή των Ελλήνων, Δωδεκάνησα σκοποί και τραγούδια (3CD), 1997
- Γιάννης Γ. Μηνατσής, Ηλίας Γ. Αναστασιάδης, Ν. Ι. Παυλίδης, Αφιέρωμα στους ξενιτεμένους -Ιδιόμελα τραγούδια μαντινάδες και σκοποί της Ολύμπου
- Γιωργάκης Μ. Νίκος, Όλυμπος των ονείρων μου (2CD), 2004
- Διακομανώλης Μανώλης, Χελιδονάκι να 'μωνα, 2004
- Έλληνες Ακρίτες, Κάρπαθος, Κάσος, Καστελόριζο, 1998
- Ελληνική Δημοτική Μουσική, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα (επιλογές Καρπάθου)
- Ζωγραφίδης Μιχάλης, Ζωγραφίδης Αντώνης, Πρεάρης Γιώργος, Πρεάρης Γιάννης, Σκοποί και τραγούδια από την Όλυμπο Καρπάθου.
- Ζωγραφίδης Μιχάλης, Ναυτόπουλο ψυχομαχεί, στο: *Της Κυρα-Θάλασσας*, Καλλιτεχνικός Σύλλογος Δημοτικής Μουσικής Δόμνα Σαμίου, 2002
- Ζωγραφίδης Μιχάλης Κάρπαθος Ολυμπίτικα τραγούδια, 1980
- Ζωγραφίδης Μιχάλης, Δάκρυ και Άρωμα, 2001

Ζωγραφίδης Μιχάλης, Ζωγραφίδης Αντώνης, Πρεάρης Γιάννης, *Musique del' ile De Karpathos*
 Ζωγραφίδης Μιχάλης, Ζωγραφίδης Αντώνης, Πρεάρης Γιώργος, Κατινιάρης Γιάννης, Τραγούδια και σκοποί της Καρπάθου, 1989, επιμέλεια Νίκος Διονυσόπουλος
 Ζωγραφίδης Μιχάλης, Ζωγραφίδης Νίκος, Μηνιαστής Ηλίας, Γράβας Νίκος, Χάλαρης Χριστόδουλος, *Ιδιώματα - Μουσικές του Αιγαίου 'Κάρπαθος', ORATAORI 3011 τόμος 1*
 Ζωγραφίδης Μιχάλης, Πρεάρης Γιώργος, Ζωγραφίδης Αντώνης, Πρεάρης Γιάννης, *Σκοποί και τραγούδια*
 Ζωγραφίδης Μιχάλης, Πρεάρης Γιώργος, *Τραγούδια και χοροί της Καρπάθου*
 Ζωγραφίδης Μιχάλης, *Στα μονοπάτια της παράδοσης, 2004*
 Ζωγραφίδης Μιχάλης, Τσαμπανάκης Γιάννης, Λυτός Γ., *Δημοτική μουσική, Χοροί και τραγούδια Λύκειο των Ελληνίδων*
Και στις ροδιάς τ' αέρι, Τραγούδια από τα Δωδεκάνησα, Λαογραφικό αρχείο Μέλπω Μερλιέ
 Καρας Σίμων, *Τραγούδια των Δωδεκανήσων, Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής, 1972*
 Κάρπαθος, "*Musique du monde*" (BUDA REC.92644-2 PARIS)
 Κρητικός Βασίλης, *Γλέντι στην Μέσα Βρύση, 1954*
 Κρητικός Βασίλης, *Επιστροφή στην Όλυμπο*
 Κρητικός Βασίλης, Φασάκης Αντρέας, *Στους ξενιτεμένους Καρπαθίους*
 Μπαλασκάς Γιάννης, Μπαλασκά Σοφία, *Στα μονοπάτια της καρδιάς*
 Μπαλασκάς Μιχάλης, *Σύναθρο, 2003*
Musica popolare del dodecaneso ΚΑΡΠΑΘΟΣ (by WOLF DIETRICH) - SIDE B' - No 4-8
 Νικολάου Νίκος, *Αντίκρια του πελάου, Σκοποί και τραγούδια της Ολύμπου Καρπάθου*
 Νικολάου Νίκος, *Παραδοσιακοί χοροί και τραγούδια της Καρπάθου, 2003*
 Οι λύρες της Ελλάδας, *Φεστιβάλ Λύρας, Κάσος*
 Παυλίδης Αντώνης, Νικήτας Νίκος, Χαλκιάς Ηλίας, *Σκοποί και τραγούδια Καρπάθου Κάσου, από το αρχείο Γεωργίου Μ. Γεωργίου, 1957*
 Παυλίδης Γιάννης, *Αδελφότης Ολυμπιτών Αμερικής Βαλτιμόρη*
 Παυλίδης Γιάννης, *Ερωτική ιστορία 1*
 Παυλίδης Γιάννης, *Ερωτική ιστορία 2*
 Παυλίδης Γιάννης, *Η αντίσταση της Ολύμπου, 2003*
 Παυλίδης Γιάννης, *Ιδιόμελα τραγούδια Ολύμπου Καρπάθου, 2003*
 Παυλίδης Γιάννης, *Μια κόρη από την Όλυμπο, 1991*
 Παυλίδης Γιάννης, *Μουσική και χοροί, Αδελφότης Ολυμπιτών Καρπάθου Νέας Υόρκης Αμερικής*
 Παυλίδης Γιάννης, Νικήτας Νίκος, *Διάλογος Μπαλάνου με τον Λιό του Νικολή*
 Παυλίδης Γιάννης, *Ολυμπίτικα, 2002*
 Παυλίδης Γιάννης, Παυλίδης Κοσμάς, Παυλίδης Αντώνης, *Αφοί Παυλίδη Νο1*
 Παυλίδης Γιάννης, Παυλίδης Κοσμάς, Παυλίδης Αντώνης, *Αφοί Παυλίδη Νο2*
 Παυλίδης Γιάννης, *Το Σαράντα της Ολύμπου, 1989, Αδελφότητα Απανταχού Καρπαθίων Ολυμπιτών «Η Δήμητρα», Πειραιάς*

Πρεάρης Γιώργος, Πρεάρης Νίκος, Βασίλης Χαλκιάς, Ρεΐσης Βασίλης, Σακέλλης Γιώργος, Η Κάρπαθος τραγουδά 1-2-3, 1973
Πρεάρης Μηνάς, Αφιέρωμα, Αδελφότητα Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η Δήμητρα» Ηχογραφήσεις Γιάννη Μ. Αναστασιάδη 1970
Ράδιο Όλυμπος, ζωντανές ηχογραφήσεις, παραγωγή Γιάννη Γ. Πρεάρη, Ράδιο Όλυμπος
Σοφούλης Μανώλης, Αφιέρωμα στο Διαφάνι, 1996
Σοφούλης Μανώλης, Τα χωριά της Καρπάθου
Φιλιππάκης Μανώλης, Ποιος ήτο που τραούησε, στο: Δόμνα Σαμίου (Επιμ.) «Στης πικροδάφνης τον ανθό» 1976, Columbia-EMI GreeceS.A.
Φιλιππάκης Μανώλης, Συρματικό, στο: *Τα τραγούδια της Ξενιτειάς*, Καλλιτεχνικός Σύλλογος Δημοτικής Μουσικής Δόμνα Σαμίου, 1992
Φιλιππάκης Μανώλης, Ο Γιάνναρος επόθανε, στο: *Τα Αποκριάτικα*, Καλλιτεχνικός Σύλλογος Δημοτικής Μουσικής Δόμνα Σαμίου, 1994

δ. Διαδικτυακές πηγές (υπερσύνδεσμοι)

Δ.α. Η μουσική διαδικτυακή πλατφόρμα «Ραδιοτσάμπουνο»:

Η μουσική διαδικτυακή πλατφόρμα «*Ραδιοτσάμπουνο*» ιδρύθηκε από την Αδελφότητα των Απανταχού Ολυμπιτών Καρπάθου «Η ΔΗΜΗΤΡΑ» και ξεκίνησε τη λειτουργία της στις 6 Δεκεμβρίου 2016. Στην συγκεκριμένη πλατφόρμα η οποία λειτουργεί όλο το 24ωρο - 7 ημέρες την εβδομάδα, είναι ανεβασμένα δεκάδες ηχογραφημένα ολυμπίτικα γλέντια και τραγούδια και μπορεί ο ακροατής ανά πάσα στιγμή να συνδεθεί και να τα παρακολουθήσει. Η πλατφόρμα αυτή έχει ελεύθερη πρόσβαση και ανανεώνεται διαρκώς εμπλουτιζόμενη με καινούριο ακουστικό υλικό από τον φιλότιμο διαχειριστή της Γιώργο Β. Γιωργάκη.

Το Ραδιοτσάμπουνο είναι διαθέσιμο προς ακρόαση μέσω web, και από εφαρμογές για φορητές συσκευές μέσω:

1. Radiojar: <http://radio.e-dimitra.gr>

2. Tune-In: <http://tunein.com/radio/RADIOTSAMBOUNO-s238297/>

3. Εφαρμογή Android: [Radiotsambouno \(Google Playstore\)](#) *

4. Facebook: <https://www.facebook.com/radiotsambouno/>

[Download](#) QR-Code

[RADIOTSAMBOUNO](#)

Developer: [«Η Δήμητρα» ΑΟΚ](#)

Price: Free

Ιστοσελίδα: <http://www.e-dimitra.gr/radiotsambouno/>

Δ.β. Άρθρα, Δημοσιεύσεις κ.λπ.

Αναστασοπούλου, Φωτεινή «Κάρπαθος- Λαϊκός πολιτισμός» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: http://www.golden-greece.gr/places/dodekanisa/karpathos/karpathos_karpathos.html

Βασιλαράκη, Ε. Σοφία, 2017 «ΟΙ ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΟΥ ΚΑΡΠΑΘΟΥ..» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.stinolympo.gr/index.php/el/h-olympos/ethima/8-2017-12-13-16-17-00>

Βιντιάδης, Μηνάς, 2017 «Εκεί ψηλά στην Όλυμπο περισσεύει το μεράκι...» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <http://www.topontiki.gr/article/228522/ekei-psila-stin-olympo-perisseyei-meraki>

Δούσης, Τάσος, 2018 «Η Όλυπος της πανέμορφης Καπάθου κρύβει εκπλήξεις» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.travelstyle.gr/i-olibos-tis-panemorfis-karpathou-krivei-ekplices/>

Ζιούλας, Δημοσθένης, 2019 «Όλυμπος Καρπάθου: Ο τόπος των παραδόσεων» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.maxmag.gr/agnosti-ellada/olympos-karpathoy-o-topos-ton-paradoseon/>

Κλήμη, Τζούλια, «Πασχαλινές συνταγές και έθιμα της Μεγάλης εβδομάδας στην Όλυμπο Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <http://juliaklimi.com/%CF%80%CE%B1%CF%83%CF%87%CE%B1%CE%B%CE%B9%CE%BD%CE%AD%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CE%AD%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%AD%CE%B8%CE%B9%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CE%B3/>

Κλώντζα, Όλγα, 2014 «Οι «άγνωστες» Παναγίες της Ελλάδας» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.tovima.gr/2014/08/15/society/oi-agnwstes-panagies-tis-elladas/>

Μακρής, Μανώλης «ΟΛΥΜΠΙΟΣ Χωριό ΚΑΡΠΑΘΟΣ..» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.gtp.gr/LocPage.asp?Id=11655&lng=1>

Μακρής, Νίκος, 2018, «Ο Άης Νούφρης..» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.stinolympo.gr/index.php/el/h-olympos/sinenteykseis/23-enimeroseis/13-o-ais-noyfris>

Mandilara, Catherine, «Το πανηγύρι του Δεκαπενταύγουστου στην Όλυμπο Καρπάθου..» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.pinterest.com/pin/329959110185220125/>

Μαστροπαύλος, Γ. Νίκος, 2018 «Εικόνες των μυστήριων του Δεκαπενταύγουστου στην Όλυμπο της Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://eudemonia.gr/ikones-ton-mystirion-tou-dekapentavgoustou-stin-olybo-tis-karpathou/>

Μαστροπαύλος, Γ. Νίκος, 2017 «Ημερολόγιο εμπειριών» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.tovima.gr/2017/12/29/vimagazino/imerologio-empeiriwn/>

Μαστροπαύλος, Γ. Νίκος, 2008 «Οι τόποι της ελληνικής λαμπρής» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο : <https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/oi-topoi-tis-ellinikis-lampris/>

Μαστροπαύλος, Γ. Νίκος, 2014 «Τα μυστήρια του Αυγούστου στην Έλυμπο Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.tovima.gr/2014/08/18/vimagazino/ta-mystiria-toy-aygoystoy-stin-elympo-karpathoy/>

Μαστροπαύλος, Γ. Νίκος, 2017 «Τα μυστικά της Ολύμπου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.tovima.gr/2017/05/02/vimagazino/ta-mystika-tis-olympoy/>

Μαστροπαύλος, Γ. Νίκος, 2016 «Υπερρεαλιστική Όλυμπος» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.tovima.gr/2016/09/12/vimagazino/yperrealistiki-olympos/>

Πατσιαδά Βασιλική, Καραμπάτσος Βασίλειος, Κονιώτη Μαρία, Σπυροπούλου Βάσω, Κέκου Εύα, «Κάρπαθος», 2006, *Encyclopaedia of the Hellenic World, Asia Minor* 3. 9. Βρυκούντα- 3. 10. Όλυμπος- 3. 11. Νήσος Σαρία- 7. Λαϊκός πολιτισμός – εθνικό δίκαιο- 8. Όλυμπος Καρπάθου- 8. 1. Ο οικισμός - 8. 2. Λαϊκός πολιτισμός- 8. 3. Η κανακαριά στην Όλυμπο- 9. Η μεσογειακή φώκια» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: http://www.ehw.gr/asiaminor/Forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaid=6859&boithimata_State=&kefalaiia_State=#chapter_14

Παχούλη, Κ. Μαρία, 2017 «ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ, ΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΟ ΚΑΡΠΑΘΟΥ..» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.stinolympos.gr/index.php/el/h-olympos/ethima/6-2017-12-13-15-14-09>

Πίττας, Γιώργος, 2017 «Το πανήγυρι του Αϊ Γιάννη του Βαπτιστή στην Όλυμπο Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.greekgastronomyguide.gr/panigyri-tou-ai-gianni-tou-vaptisti-stin-olympo-karpatho/>

Πλευράκη, Ιφιγένεια, 2016 «Φωτογραφίες από την παραδοσιακή Όλυμπο της Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <http://momentsnstyle.gr/2016/08/fotografies-apo-tin-paradosiaki-olybo-tis-karpathou/>

Πλευράκη, Ιφιγένεια, 2014 «Όλυμπος, το γραφικό χωριό της Καρπάθου με την υπέροχη θέα!» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: http://momentsnstyle.gr/2014/08/blog-post_9-3/

Πράσινου, Στέλλα «Όλυμπος Καρπάθου - Καθημερινότητα 500 ετών» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: http://www.pass2greece.gr/afieroma_det.asp?afieroma_id=179&nid=47

Παπαδόπουλος, Ιωσήφ, 2012 «Πάσχα στην Όλυμπο της Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.ribandsea.com/travels/677-2012-04-29-19-40-19.html>

Πρωτόπαπα, Α. Μαρία, 2017 «Πρωτοπόροι δάσκαλοι της Ολύμπου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.stinolympos.gr/index.php/el/h-olympos/istoria-arxaiologia/7-2017-12-13-15-32-48>

Σκευοφύλακα, Μ. Βενετία, 2015 «Η Καρπαθιακή μουσική στη δισκογραφία της Δόμνας Σαμίου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.domnasamiou.gr/?i=portal.el.publications&id=306>

Sharaiha, Markella, 2019 «Το travelgirl.gr σε ξεναγεί στην Όλυμπο της Καρπάθου: Ένα χωριό που δεν το άγγιξε ο χρόνος» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.travelgirl.gr/to-travelgirl-gr-se-xenagei-stin-olimpo-tis-karpathou-ena-xorio-pou-den-to-aggixe-o-xronos/>

Στεργιόπουλος, Βαγγέλης «Όλυμπος, το χθες της Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.in.gr/2019/08/03/plus/diakopes/the-experts-way/olympus-karpathou-maxi-me-to-xrono/>

Σχοινά, Κατερίνα, «Κάρπαθος: Η Δρ. Νάντια Μαχά – Μπιζούμη μας μιλά για το παραδοσιακό ένδυμα του χωριού της Ολύμπου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://filologosepipantosepistitou.wordpress.com/2018/06/06/%CE%BA%CE%AC%CF%81%CF%80%CE%B1%CE%B8%CE%BF%CF%82-%CE%B7-%CE%BD%CE%AC%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%B1-%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AC-%CE%BC%CE%B1%CF%82-%CE%BC%CE%B9%CE%BB%CE%AC%CE%B5%CE%B9-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84/>

Τατάκης, Γιώργος, 2019 «Βυζαντινό Πάσχα στην Όλυμπο της Καρπάθου» ανακτήθηκε από τ Ρόκου, Λίνα, 2016 «Το καλοκαίρι και το Πάσχα της Καρπάθου ενώνονται σε μια φωτογραφική έκθεση γεμάτη από τις εικόνες του νησιού» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://popaganda.gr/life/karpathos-reflex/>

Τατάκης, Γιώργος «Μεταφορά της προίκας στην Όλυμπο» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://pculiar.com/el/events/dowry-transportation-in-olympus>

Τσικορδάνος, Κυριάκος, 2019 «ΚΑΡΠΑΘΟΣ: ΤΟ ΝΗΣΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΟΥΣ ΘΗΣΑΥΡΟΥΣ» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.greekaffair.gr/karpathos-to-nisi-me-tous-anexerevntitous-thisafrous/>

Τσουρατζής, Γιάννης «Η Όλυμπος στην Κάρπαθο...» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://travelphoto.gr/%CF%86%CF%89%CF%84%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CF%8C%CE%BB%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%82-%CE%BA%CE%AC%CF%81%CF%80%CE%B1%CE%B8%CE%BF/>

Χαρτοφύλακα, Κ. Ειρήνη, 2018 «Γυναικεία Ενδυμασία Ολύμπου Καρπάθου...» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.stinolympo.gr/index.php/el/h-olympus/istoria-arxailogia/9-ginekeiaendimasiaolympoukarpathou>

Χριστοφορίδου, Μάχη, 2016 «Όλυμπος, την Κάρπαθο στολίζεις...» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.humanstories.gr/olybos-tin-karpatho-stolizis/>

Δ.γ.Σύνδεσμοι χωρίς επίθετο – όνομα συγγραφέα και ημερομηνία συγγραφής

Bovary 2018 «Όλυμπος: Σε αυτό το χωριό της Καρπάθου έχει σταματήσει ο χρόνος...» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.bovary.gr/escapes/14341/olympos-se-ayto-horio-tis-karpathoy-ehei-stamatisei-o-hronos>

olagiatingunaika.gr 2019 «Όλυμπος της Καρπάθου: Το μυστικό χωριό της Ελλάδας όπου «κυβερνούν» οι γυναίκες» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://olagiatingunaika.gr/o%CE%BB%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CF%81%CF%80%CE%AC%CE%B8%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CF%85%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%87%CF%89%CF%81%CE%B9%CF%8C-%CF%84/>

discovergreece.com «Κάρπαθος-Discover Greece» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.discovergreece.com/el/greek-islands/dodecanese/karpathos>

blackmonday.gr 2018 «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ γράφει για την Όλυμπο Καρπάθου!» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.blackmonday.gr/i-kathimerini-grafei-gia-tin-olympo-karpathoy/>

iellada.gr 2019 «Μοναδική εμπειρία το Πάσχα στον Όλυμπο της Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.iellada.gr/ellada/monadiki-empeiria-pasha-ston-olympo-tis-karpathoy>

travel.eleftheriaonline.gr 2018 «Όλυμπος: Το χωριό της Καρπάθου όπου έχει... σταματήσει ο χρόνος (Φωτογραφίες)» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://travel.eleftheriaonline.gr/travel/item/3180-olympos-to-chwrio-ths-karpathoy-ehei-stamathsei-o-chronos-fwtografies>

tromaktiko.gr 2019 «Όλυμπος Καρπάθου, ένα χωριό άξιο θαυμασμού» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.tromaktiko.gr/165153/olybos-karpathou-ena-chorio-axio-thavmasμου-pics/>

in.gr 2016 «Όλυμπος Καρπάθου, μάχη με το χρόνο» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.in.gr/2016/03/30/plus/diakopes/the-experts-way/%CF%8C%CE%BB%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CF%81%CF%80%CE%AC%CE%B8%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%AC%CF%87%CE%B7-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%BF/>

Το ΒΗΜΑ Team 2011 «Κάρπαθος: Δεκαπενταύγουστος αλλού» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.tovima.gr/2011/08/14/afieromata/karpathos-dekapentaygoystos-alloy/>

wondergreece.gr «Όλυμπος» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
http://www.wondergreece.gr/v1/el/Perioxes/Karpathos/Gia_tin_perioxi/Poleis_Xwria/8025-Olympos

topoikaitropoi.gr «Πανηγύρι στην Όλυμπο της Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.topoikaitropoi.gr/panhgyria/panigiri-stin-olimpo-tis-karpathou/>

macroskopio.gr «Κάρπαθος η χρονοκάψουλα του Ελληνισμού» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.macroskopio.gr/el/karpathos>

aigaio.dev.edu.uoc.gr «Η Όλυμπος Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <http://aigaio.dev.edu.uoc.gr/el/islands/chora-karpathos/olympos.html>

arttravel.gr «Όλυμπος Καρπάθου: όχι σαν τουρίστας» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: http://www.arttravel.gr/arttravel-best_secrets/article/16078/olumpos-karpathou-oxi-san-touristas

travelstories.gr «Ο χρόνος σταμάτησε στην Όλυμπο» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.travelstories.gr/o-chronos-stamatise-stin-olympo/>

diakonima.gr 2014 «Βυζαντινά καστροχώρια-Όλυμπος, Κάρπαθος» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:<http://www.diakonima.gr/2014/08/08/b%CF%85%CE%B6%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%AC-%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B9%CE%B1-%CF%8C%CE%BB%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%82-%CE%BA%CE%AC%CF%81%CF%80%CE%B1%CE%B8/>

taxidologio.gr «Όλυμπος Καρπάθου» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.taxidologio.gr/karpathos-todo-olympos.html>

dyosmaraki.blogspot.com «Όλυμπος Καρπάθου - Πασχαλινά έθιμα (μέρος Δ)» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: http://dyosmaraki.blogspot.com/2008/04/blog-post_21.html

4.δ. Βίντεο:

«ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΒΡΟΥΚΟΥΝΤΙΤΗ», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: https://www.youtube.com/watch?v=TP2_sMX19d8

«Αης Γιάννης -Αντρέας Χηράκης-άγνωστοι οργανοπαίχτες...και άγνωστη ημερομηνία», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: https://www.youtube.com/watch?v=h_xhcDZ-iA

«Αναπαράσταση καμουζέλων 28/02/1993», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=bkBTE3MMRDU>

- «ΑΝΤΙΕΙΡΜΑ ΤΟΥ ΣΤΕΝΟΥ ΤΗΣ ΣΑΡΙΑΣ», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=spdsUYhEWrs>
- «ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΔΗΣ-ΟΛΥΜΠΟΣ ΑΠΟΚΡΙΕΣ 2008-Μουσείο Β.Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
https://www.youtube.com/watch?v=Vox1zFs_Sfk
- «ΑΠΟΚΡΙΕΣ ΟΛΥΜΠΟΣ 2008 Οικία Παπά Γιάννη Διακογιώργη-Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=DqZQoHd2Xn0>
- «Από το αρχείο Γιάννη Παυλίδη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=vkrk9rr26kI>
- «Αντρέας Χηράκης 1995 - Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=MOuFssITB84>
- «ΑΡΧΗΓΩΝ ΠΑΡΟΝΤΩΝ... ΠΑΣΑ ΑΡΧΗ ΠΑΥΣΑΤΟ.....», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=bC87JCKF5Wc>
- «Γάμος 3/3/1973», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=C6t8iUfuhBM>
- «Γάμος Αρχοντούλας Η. Λεντάκη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=7MrdSlh6Toc>
- «Γιάννης Παυλίδης : Όλυμπος όμορφο χωριό - Μουσείο Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=iUsEpiGI5Nw>
- «Γιώργος Ζωγραφίδης-Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=I8rmAeFlrjo>
- «Γλέντι στην Όλυμπο 1990», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=WGISCnkwW1o>
- «Γλέντι στην Όλυμπο Καρπάθου για τη ζωή- Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=8PBF96usDpY>
- «Γλέντι στου Ζωγραφίδη το καφενείο», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=HjCzPB2jJ3c>
- «ΓΛΕΝΤΙ ΟΛΥΜΠΟΥ ΚΑΡΠΑΘΟΥ», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=9I3ccRat5i4>
- «ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΕΙΡΑΙΑ...», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=qE35zmJmqOw>
- «ΔΙΑΦΑΝΙ 22/08/1987», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=SrjqBlf4j-U>
- «Εγκαίνια του καφενέ “Παρθενών” στο πάνω πλατύ», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=aiRIADqwiEI>

- ΕΡΤ, «Πάσχα στην Έλυμπο Καρπάθου», (βίντεο) ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <http://www.ert.gr/arxeio-afierwmata/pascha-stin-elympos-karpathoy/>
- «Έτσι Γλεντίζει η Όλυμπος-Απόσπασμα- Μουσείο-απόσπασμα-Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=PqHJQic9MbI>
- «Έτσι Γλεντίζει η Όλυμπος -Βρουκούντα 29-8-2002-Μουσείο Β.Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=ofautGCo4V0>
- «Η ΒΡΥΚΟΥΣ ΑΠΟΚΡΙΕΣ ΡΟΔΟΣ 2013- Μουσείο Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: https://www.youtube.com/watch?v=EkGD_YeFpAU
- «Η παράδοση στην Όλυμπο-Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από youtube.com τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=ojK5LkDx6ME>
- «Η περιουσία της Ολύμπου», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=TRDL9pnw2t0>
- «Θάλασσα πικροθάλασσα -Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=VbpOuHFzq3g>
- «Καμουζιελιάρικος με τσαμπούννα», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=A3gkB1IfpU>
- «Karpathos Olympos part1 (german subtitles)», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=5BCQUAcF7k4>
- «Karpathos Olympospart 2 (germansubtitles)», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=eCxSl6kqLHw>
- «Κέρασμα», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=gtEgICk0K00>
- «Κέρασμα στο γάμο του Γιώργου», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=ik1vy-HxE-0>
- «ΚΩΣΤΑΣ Ν. ΝΤΑΗΣ Γλέντι 30 Αυγ. 2005 Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=FeNCfRiicPg>
- «Μηνάς Νταργάκης, Αυλώνα1981- Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=yPveUkgK3C0>
- «Μηνάς Γ. Πρεάρης παράδοση λύρας στον υιό και στον εγγονό. Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=INI72oMOAnE>
- «Μουσικό οδοιπορικό Όλυμπος Καρπάθου», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://archive.ert.gr/76777/>

- «Νανούρισμα», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=CQADEb8A254>
- «ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΟΛΥΜΠΙΟΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ - ΚΑΛΑΒΡΙΑ ΙΤΑΛΙΑΣ»,
ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=Em2IRdjsi6A>
- «Ο Ανδρέας Χηράκης 1920 -1997 .Τραγουδά για τον μπονέντη -Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=t3iwqVtMryU>
- «Ο ΑΗΣ ΜΗΝΑΣ ΣΤΟ ΦΙΛΙΟΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=skf5Nm8KEUE>
- «Οι γυναίκες της Ολύμπου: Οδοιπορικό νοσταλγίας του CNN στην Κάρπαθο»,
ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=Xr1-GjNmXII>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ -Αυλώνα 30-8-06-OLYMPOS Avlona - HatzivasilisKARPATOS»,
ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=Inyd1qDYeGg>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ ΒΡΟΥΚΟΥΝΤΑ 29-8-12 -Μουσείο Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=e7CnN-VwCJY>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ 1999-Μουσείο Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=X7kb16QyrLs>
- «Όλυμπος Καρπάθου - Ο Τόπος Και Το Τραγούδι Του (ΕΡΤ)», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=TTu0Rtck9fY>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ-ΤΟ ΞΑΚΟΥΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ»,
ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=KZwIbbR-68o>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ. ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΣ», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=jfsJeSdfVQ0>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ» ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<http://girismata.skai.gr/default.asp?pid=2&rid=49>
https://www.youtube.com/watch?v=o_oLF6m6EGA
- «Όλυμπος Καρπάθου - Η τελευταία μητριαρχική κοινωνία της Ευρώπης»,
ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=l8YP-YKHk-A>
- «OLYMPOS KARPATOS GREECE-MUSEOUM VASILIHATZIVASILIS»,
ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=BOEvkA-DPRQ>

- «Όλυμπος (κάτω πλατύ) 1988», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=tPiAGWbKVSo>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ -Παραδοσιακός γάμος στο Διαφάνι-Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=gwP7NqDArrs>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ Προφήτης Ηλίας (Απόσπασμα) 20-7-17 Μουσείο Βασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=V4CDAG0ols>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ Προφήτης Ηλίας - Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: https://www.youtube.com/watch?v=bK_zNj9L1Wc
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ –Χορός - Νίκος Β.Βασιλειάδης-15 Αυγούστου 2017-Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=GpOtLFsIH0Y>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ Χριστουγεννιάτικα κάλαντα 24 Δεκεμβρίου 1989-Μουσείο Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=mS7rl4VHnqw>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ-15- Αυγούστου 1993-Γιώργος Χαρτοφύλακας-Μουσείο Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=R-dPDq9FF48>
- «ΟΛΥΜΠΙΟΣ 15/08/1987», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=t5GJs18tMmk>
- «ΠΑΣΧΑ ΣΤΗΝ ΕΛΥΜΠΙΟ ΚΑΡΠΑΘΟΥ», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://archive.ert.gr/153363-2/>
- «ΠΑΣΧΑ ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΟ ΚΑΡΠΑΘΟΥ 1999- ΜΟΥΣΕΙΟ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΗ», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
https://www.youtube.com/watch?v=o_oLF6m6EGA
- «ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΜΕΓΑΛΕΙΑ !! ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ 1/3/1993», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: https://www.youtube.com/watch?v=zqQv5wx_eVY
- «Πρωτομαγιά στο σκιάδι παπα-Γιάννης Χαλκιάς», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=kCTqx04jHb>
- «Ρόδος 1991...», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=iphNF99Ucso>
- «Σεμινάριο Νο ..2», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=cFpzyCgPRZQ>
- «ΣΤΑ ΜΑΡΜΑΡΑ ΤΟΥ ΓΑΛΑΤΑ -ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΑΚΕΛΗΣ -Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:
<https://www.youtube.com/watch?v=yagzImQGnWA>

«Στη μνήμη του Δασκάλου μας Ηλία Ι. Λεντάκη -Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=vaQPTIEkAVA>

«Της Παναγιάς στην Όλυμπο...με τοπία και χορό...», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=TgFrz1RqoYU>

«TV4 ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΡΟΔΟΥ Η ΒΡΥΚΟΥΣ», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο: <https://www.youtube.com/watch?v=ITyJWm55CyY>

«ΧΟΝΤΡΗ ΒΟΥΛΑ - 29 Αυγούστου 2015 -Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=k1kVUQDL4QE>

«01/01/1992», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZCV6KymUdRo>

«1ο Μερὸς ΒΑΛΤΗΜΟΡΗ 16-12-16 Καφενείο Καρελλά-Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=tVWMXGRjrfS>

«1987 Διαφάνι», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=fz7Xoz4L4rs>

«3-4-1973 Αμερική», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=-VuW8JWbLH0>

«1975», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=d8uttV2oyuk>

Δ.ε. Συνεντεύξεις - Βίντεο:

«ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΚΑΙ Η ΟΛΥΜΠΙΟΣ -Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=HahQc39gAQs>

«ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ 1933-2016 - Συνέντευξη- Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη»

ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=Uv6aXgbr4eo>

«Ο Καπετάνιος Κωστής Λιωρείσης 1927- 2018- Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη»,
ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=2IbCait-0Pg>

«ΟΛΥΜΠΙΟΣ Γιάννης Παυλίδης 1932-2006-Μουσείο Βασίλη Χατζηβασίλη»,
ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

<https://www.youtube.com/watch?v=UTZTpJbCeYs>

«Ο Τάκης Μουσαφίρης στο καφενείο του Αντώνη Ζωγραφίδη συνομιλεί με τον
Παπα-Γιάννη Διακογεωργίου», ανακτήθηκε από τον δικτυακό τόπο:

https://www.facebook.com/yannis.hatzivasilis/videos/10211888091836967/?fref=search&tn=%2Cd%2CP-R&eid=ARBa_FS6lSEogjiP9l6vW62gU-0bvOR_Pz8ERdsA_6-ZIRjDmzICdN5gCASDXI-qP24zdq4pkfx3RMbc

11. Στοιχεία συντάκτη του Δελτίου

α. Όνομα Συντάκτη/-ών

Παύλος Κάβουρας, Παύλος Καρανικόλας, Γιώργος Ηλ. Ζωγραφίδης, Μιχάλης Κωστάκης,
Ρούλα Παπαβασίλη

β. Ιδιότητα Συντάκτη/-ών

Παύλος Κάβουρας, Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Διεύθυνση: Πανεπιστημιούπολη, Ζωγράφου, ΤΚ: 15784

Τηλ.: 6908855321, e-mail: pkavouras@music.uoa.gr

Παύλος Καρανικόλας, Αναπληρωτής Καθηγητής, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Διεύθυνση: Ιερά Οδός 75, Αθήνα, ΤΚ: 11855

Τηλ.: 6979461892, e-mail: pkaranik@aua.gr

Γιώργος Ηλ. Ζωγραφίδης, Συνταξιούχος Δημόσιος Υπάλληλος

Διεύθυνση: Γιώργου Σεφέρη 101, Ρόδος, ΤΚ: 85100

Τηλ.: 6934118070, e-mail: giozografidis@yahoo.gr

Μιχάλης Κωστάκης, Μουσικολόγος – Καθηγητής Μουσικής
Διεύθυνση: Γιώργου Σεφέρη 101 Ρόδος, ΤΚ: 85100
Τηλ.: 6945390883, e-mail: mkostakis@hotmail.com

Ρούλα Παπαβασίλη, Κοινοτική Σύμβουλος Ολύμπου Καρπάθου
Διεύθυνση: Διαφάνι Καρπάθου, ΤΚ: 85700
Τηλ.: 6973791060, e-mail: diafani01@gmail.gr

γ. Τόπος και Ημερομηνία Σύνταξης του Δελτίου

Όλυμπος και Αθήνα, Μάϊος 2019

12. Τελευταία συμπλήρωση/επικαιροποίηση του Δελτίου

Αύγουστος 2019

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Ανής, ο, ο Γιάννης.

έρπαλι, επιρρ. αρχαίας προελεύσεως, συναντάται συνήθως στη φράση «από του έρπαλι τοκ καιρό», π.χ. «τα όρια τωχ χωραφίωμ μας είναι από του έρπαλι (τοκ καιρό)» ή «η μαντήλα είναι από του έρπαλι (τοκ καιρό)». Από το αρχαίο «έκ παλαι» με επίδραση του «πάλι». Πβ. Τσοπανάκης 1.174 με κπ,>ρπ, Ροδ. *Έρπαλαι και έρπαλος*, Χατζηω. 1969. κρητ. (Πάγκαλος 2. 345) 233 *έπαλαι*. Συμ. *από του έρπαλι το γαιρό*. Λευκ. *έσπαλε*. Βλ. και *έπαλι*. Κωνσταντίνος Μηνάς, ΛΕΞΙΚΟ ΤΩΝ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ. Έκδοση του Πνευματικού Κέντρου Καρπάθου, έτος 2006.